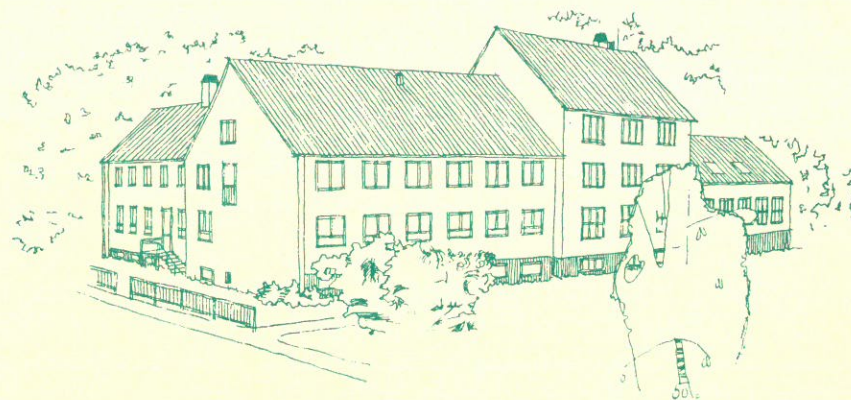

STIDSHOLT UNGDOMSSKOLE
1 9 6 6

STIDSHOLT
UNGDOMSSKOLES
AARSSKRIFT

1966

UDGIVET AF
UNGDOMSSKOLENS
ELEVFORENING

FREDERIKSHAVN
EKSPRES-TRYKKERIET

1966

Da klokkerne ringede i Assisi og Svendborg

INDHOLD

Da klokkerne ringede –	<i>Hans Jakobsen</i>
Blandt klunsere	<i>Marie Risegaard Jakobsen</i>
Møde med Stidsholt	<i>Randolph Schön</i>
Christen Kolds 150-aars dag	<i>Karen Søndergaard</i>
Gymnastikken gennem tiderne	<i>Sofie Buhrkall</i>
Aaret, der svandt	<i>Hans Jakobsen</i>
Tiderne skifter	<i>Chr. Dam</i>
Hilsen til Stidsholt fra Afrika	<i>Ejler Andersen</i>
En vandring	<i>Jeppe Buhrkall</i>
Elevmødet	
Korte hilsener	
Meddelelser	
Elevfortegnelse	
Regnskab	

Den 8. november var det 100 aars-dagen for digteren Johannes Jørgensens fødsel. Svendborg var hans hjemby, her levede han i sine sorgløse barneaar og i sin fredfyldte alderdom, og hertil gik vore tanker nu paa fødselsdagen.

Radio og fjernsyn bragte udsendelser paa selve dagen, mange dagblade havde forud orienteret deres læsere om manden og digteren, der opnaaede international berømmelse. Der var en naturlig værdighed over det altsammen. Man glædede sig over det og følte, at det var velfortjent.

Bagefter kan man ikke undgaa at undre sig over, at tidsskrifter, der indtager en fremtrædende plads i vort kirkelige og kulturelle liv, forbigik dagen i tavshed, og man forsøger at finde en antagelig grund. Maaske vil de ansvarlige redaktører sige: „Johannes Jørgensen var en fremmed fugl, hans livsanskuelse og den grundtvigske folkehøjskoles var fjernt fra hinanden. Han tilhørte den katolske kirke, og det maa overlades til den nu ved hundredaaret at sige, hvad der skal siges.“

Det er noget afgørende, der skiller den katolske Kirke og vor lutherske Kirke, – bortforklare forskellen lader sig ikke gøre – forsøg paa at udviske den tjener ingen af parterne. Det er heller ikke det, der er sagen. Spørgsmaalet ved denne lejlighed er ganske enkelt dette: Bør to kirkesamfund, der dog aldrig har frakendt hinanden kristennavnet, ikke kunne glæde sig over et menneske, der som Johannes Jørgensen har bragt berigelse til den kristne Kirke.

Afdøde slotspræst Oscar Geismar skrev engang: „Det er i „Bekendelse“ og „Livsløgn og livssandhed“, at Johannes Jørgensen paa Gudernes sprog fortæller den gamle Sage om en søn, der gik sin sti vild, men atter vendte hjem til faderhuset med de mange sale. Gyldnere er denne livslegende aldrig sunget ud paa vort jævne modersmaal. For mange af dem, som dengang var helt unge, kom der med disse vers liv i evangeliets gamle tale, der af de tusinde præster var talt tynd og intetsigende, nu maatte vi knæle.“

Johannes Jørgensen var vor landsmand. Uanset om han var herhjemme eller hinsides de blaa bjerge har han sørget med os, naar det gik Danmark ilde og glædet sig med os, naar de lyse dage kom. Som digter har han baaret Danmarks navn viden om. Uden for vore grænser er han den danske digter, der er mest kendt efter H. C. Andersen.

Glemmes maa det heller ikke, at det var ham, der gik forrest, da en kreds af danske digtere i 1890erne brød med Georg Brandes og hans lære.

Julius Bomholt besøgte 1936 Johannes Jørgensen i Assisi og skrev i anledning af 70-aars-dagen en smuk artikel, hvori det hedder: Den enkelte er af livet selv forpligtet til at gaa i breschen for sin sandhed – det gjorde Johannes Jørgensen – men engang imellem maa det jo alligevel være tilladt at mødes i det fælles menneskeland og at føle, at der bag alle døgnets kampe gives en sammenhæng.

Johannes Jørgensens fader var skipper, og Svendborg havn var hans udfaldsport til den store verden. Ofte var han borte fra hjemmet i meget lang tid, og uventet kom han hjem paa korte besøg. I „Brig Marie af Svendborg“ skrev Johannes Jørgensen:

*Hjem kom du en aften, ind fra natten
sne over frakken, sne rundt om batten.
Gik som du kom, en ensom, en fremmed.
Hjemme paa havet, gæst i hjemmet.*

I samme digtsamling finder vi:

*Der staar derhjemme i Svendborg
i stuen et gammelt chatol
med klap af blank mahogni
og perlemors nøgleskjold.*

*Den staar paa chatollet i en kasse af glar –
jeg spørger – den ved kun at tie.
Men hen langs dens væling staar malet af far:
„Hjemstavn Svendborg. Briggen Marie“.*

Tilsidst kom faderen hjem for at blive. Briggen var forlist ud for Afrikas kyst.

Naar Johannes Jørgensen mange aar efter i erindringen vender tilbage til barneaarene i Svendborg, er det især moderen, han tænker paa. Han mindes deres kirkegang, deres fælles ture i byen, ud til Christiansmindekysten og mange andre steder. Han glemte aldrig moderen, der sad i skumringstimen med sin dreng paa skødet og sang sine blide sange for ham, og han husker hendes yndlingssang fra ungpigedagene om „Drømmenes kyst den lyse, hvorhen livets onde vejr og barske bølgeslag aldrig kan naa. Lidet anede Johannes, hvad ungdomsaarene skulle bringe.

16 ar gammel rejste han fra Svendborg til København. Formaalet var at faa en studentereksamen og en universitetsseksamen. Helt saa fattig som H. C. Andersen, da han – 63 aar før –, rejste fra Odense til København, var Johannes Jørgensen vel ikke. Venner af barndomshjemmet havde formidlet en kontakt til et par københavnske hjem. Omsat i materielle værdier betød det billigt ophold og nogle maaltider gratis middagsmad. Men fattig var han, og ensom blev han, og disse to ting gjorde ham oprørsk.

*Jeg haded disse festglade skarer,
der drog forbi med kaade pøbelsmil.*

Som jeg mistede min menneskelighed, saaledes ogsaa min barnetro og min barndoms uskyld, nu kunne jeg ikke blive fattigere, siger Johannes Jørgensen om denne tid. Mørkt var der paa det lille tagkammer, men endnu mørkere i hans sind.

Mørket gjorde ham urolig og angst. Han prøvede da den vilde jagt efter lykken, men mægtede ikke at fange den, og ensomhedsfølelsen kunne ikke fordrives:

*Alene gaar jeg ad fremmed gade
med hjertet tungt af lyse nætters minder.
Jeg er saa træt, saa tomme mine hænder.*

Tre navne kæder sig ind i Johannes Jørgensens ungdomshistorie: Ingeborg og Viggo Stuckenberg og Mogens Ballin. Stuckenbergs lærte han at kende gennem sin nye forbindelse med de unge intellektuelle, der i den tid samlede sig om Georg Brandes. Det var et rigt venskab, der her blev sluttet, og Johannes Jørgensen glemte det ikke, da deres veje igen skiltes.

Under alle omskiftelser var han sandhedssøgeren, og der er ikke tvivl om, at det var sandheden, han søgte ogsaa i den kreds, han nu sluttede sig til. Rodfæstet i Brandesianismen blev han aldrig.

Han fortsatte sin søgen, og ingen steder i dansk litteratur har Augustins ord „Du, o Gud, har skabt os til samfund med dig, og vort hjerte er uroligt, indtil det hviler i dig“ bekræftet sig som hos Johannes Jørgensen. Følgende vers fra forskellige digte antyder vejen fremad og opad:

*Jeg gik vild i onde egne,
hvor de dømte aander færdes,
hvor hvert glimt af Gud maa blegne,
og hver sjæl i nat forhærdes.*

—
*Jeg lytter atter til den gamle sage
om livets træ og kundskabs bitre frugt,
der modnedes i verdens første dage,
om haven, hvorfra vi blev udelukt,
og i mit hjerte skælver tungt og længe
den dybe klang af Davids harpestreng.*

Johannes Jørgensen slap ikke for det onde vejr og verdens barske bølgeslag. Men ad ensomme stier, „hvor ingen kan hjælpe og ingen kan raade“, og hvor skuffelse og selvbebrejdelse tilraabte ham ved „mangt et mødigt fjed“, fandt han vejen tilbage til kristendommen.

Mogens Ballin blev paa dette tidspunkt hans fortrolige, han støttede Johannes Jørgensen med penge, tog ham med paa udenlandsrejse, førte ham til katolske klostre og til Assisi. I det lille smukke digt: Imellem nattens stjerner – skriver Johannes Jørgensen:

*Hold ud, du stjernepilgrim –
paa vej til Betlehem –
du er paa vej til lykken,
du er paa vejen hjem.*

Efter sin optagelse i den katolske kirke den 16. februar 1896 blev Assisi hans aandelige hjemsted. Efter rejser mange steder hen vendte han tilbage til den stille middelalderlige by i Italien, men:

*Der er en brønd, som rinder
og risler nat og dag –
den risler lutter minder
som dybe hjerteslag.
Og lytter du i natten
ved maaneskin dertil,
da maa du bittert græde
for hvad ej mer er til.*

Minderne fra den dejlige by ved Svendborgsund og fra barndoms-hjemmet i Fruerstræde omsattes til en dyb længsel efter at vende tilbage og tilbringe sine sidste aar i hjembyen, der forlængst havde glædet ham med at udnævne ham til æresborger. Dybest var længselen ved juletid derude:

„Ak, jul i Danmark, ak, jul i Svendborg, ak jul i mit barndoms-hjem, – om jeg blot endnu en julenat kunne lyse mig over loftet i det gamle hjem ved skæret af en stump julelys og gaa til ro i gavlkammeret“.

Ønsket om at vende tilbage til Svendborg gik i opfyldelse. Johannes Jørgensen gjorde rejsen hjem til det, han elskede, og Pilgrimsfærdens sluttede i det gamle hjem, hvortil vore tanker gik paa 100-aars dagen, da klokkerne ringede i Assisi og Svendborg.

Hans Jakobsen.

Blandt klunsere

*Hvis det
„at elske min næste
som mig selv“
ikke betyder
at hjælpe ham
før mig,
hvis han er mindre lykkelig
end jeg,
hvad betyder
det så?*

Abbé Pierre

På taget af et stort gammelt hus, der nærmest ligner en ruin, sidder en lille mager, sortskægget mand og forsøger at rense og istandsætte det utætte tag. Inde i huset hænger tapetet i laser, svamp og mug breder sig overalt. Den store have omkring huset er en urskov af brændenælder og tidsler.

Naboerne kigger nysgerrigt på den arbejdsklædte mand på taget. Sådan ser han altså ud, præsten. Man havde forestillet sig ham anderledes.

Foran huset holder hans bil, en Citroën, med den franske kokarde. Manden på taget har ikke alene ret til at bære præstedragt, hvad han da også ellers gør – her på taget er den bare upraktisk – men han har

også ret til at have trikoloren på sin bil, da han er medlem af senatet, og han har ret til at bære en hel række hæderstegn, hvormed han er blevet dekoreret bl. a. af æreslegionen, modstandsbevægelsen, krigskorset osv. Men her på taget er der ikke brug for ordener, her er brug for hammer og søm.

Ingen kan se på ham, som han sidder der, at han fire gange har været i privataudien hos paven, eller at han omgås de store navne i verdenspolitikken, heller ikke forestiller man sig ham som taler ved internationale kongresser i Afrika, Amerika og rundt i Europa.

Manden ser ensom ud på taget af det store gamle hus. Hans virkelige navn er Henri Groués, men verden kender ham som Abbé Pierre. Han blev født i Lyon i en meget velhavende familie. Allerede som tolv års dreng besluttede han at vie sit liv til fattigdom og i næstekærlighedens tjeneste, og denne beslutning bekræftedes yderligere, da han som nittenårig igen læste om den hellige Frans af Assisi. Han bad da sine forældre om at få sin arv udbetalt. I løbet af én dag fordelte han den mellem sociale institutioner, hospitaler og Lyons fattige. Derefter trådte han ind i Franciskanerordenen for at blive præst, men syv år senere måtte han af helbredshensyn opgive klosterlivet. Hans helbred har aldrig siden været godt.

Under verdenskrigen, hvor han var præst i Grenoble, arbejdede han, med livet som indsats, på at redde jøder og modstandsfolk, som han smuglede over grænsen til Schweiz.

Efter krigen blev han medlem af deputeretkammeret.

For sin løn som deputeret har han købt det gamle hus, hvis tag han er i færd med at reparere. Hvad vil han med huset? Ja, selv behøver han kun et kontor og et par værelser til sig selv og den kvindelige sekretær. En ven, der også er senatsmedlem, skal med sin familie bo i stueetagen. Men så er der loftetagen, der kan indrettes værelser, hvor arbejderfamilier kan bo i weekenden. Der skal også indrettes spisesal og køkken, bygges nogle pavilloner og et kapel. „Parken“ og tilbygningerne kan bruges som samlingssted for arbejderforeninger, spejdere, sangere, studerende osv.

Han og sekretæren indretter huset, som bliver medlem af Herbergsringen, og snart strømmer det ind med mennesker fra Europa og den øvrige verden. Abbé Pierre er præsident for forretningsudvalget i Een Verden, og medlemmer fra organisationen kan komme og bo der billigt.

Huset giver han navnet „Emmaus“, „Center for socialt arbejde og international kontakt“.

En dag bliver Abbé Pierre kaldt ud til et sted i nabolaget, hvor en mand har forsøgt at begå selvmord. Det er en mand, som har tilbragt tyve år i tugthuset – han havde af vanvare dræbt sin onkel – nu havde han udstået sin straf, stod uden pårørende, uden penge og uden mod til at tage kampen for tilværelsen op. Abbé Pierre tilbyder ikke at hjælpe ham, men beder ham tværtimod hjælpe sig, så de sammen kan hjælpe andre. Han gav ham noget at leve for. Han blev Abbé Pierres første medarbejder. Efter ham kom der mange andre med en lige så forhutlet fortid.

Nød og boligmangel er ubeskrivelig, og en strøm af ulykkelige og hjemløse mennesker kommer til Abbé Pierre og beder om hjælp. Hvordan skal han kunne skuffe dem: Manden, hvis kone var blevet sindssyg, fordi de i årevis boede i værelse med ni andre, den lille pige, som måtte dele en madras på gulvet med sine store brødre, og som nu ventede et barn med en af dem eller med sin far, moderen, som med sine børn boede i et hjørne af en garage, og familien med små børn, der boede under en presenning – og mange, mange andre med dem. Alle kunne ikke bo på „Emmaus“, der måtte bygges – med eller imod loven. Abbé Pierre købte byggegrund på afbetaling, og han selv og hans kammerater hjalp de husvilde mænd at bygge. Det blev ikke forskriftsmæssige huse, men det blev tag over hovedet.

Abbé Pierre trådte ud af parlamentet. Nu havde han ingen løn, og til sidst kunne han end ikke skaffe føden til sine medhjælpere. Uden at sige det til nogen, trak Abbé Pierre om aftenen i sin præstedragt, satte sine syv ordener på brystet af den gamle slidte læderjakke, tog sin alpehue og stak og gik ind på gaderne i Paris, gik ind på kafeer og konditorier, eller stillede sig op ved indgangen til de steder, hvor de rige forlystede sig. Resultatet var kummerligt.

I bogen „Abbé Pierre og Klunserne i Paris“ skildres disse nattevandringer, hans møde med uvillige og uforstående mennesker og også det mørke øjeblik, hvor han var ved at give op:

– „En lille sidegade uden butikker og med tillukkede skodder stødte op til den oplyste boulevard. I mørket dér søgte Abbé Pierre at skjule sin modløshed. Udmattet af træthed lændede han sig mod en mur og lukkede øjnene. Han følte sig fuldkommen hjælpeløs og forladt. „Min Gud, min

Gud!“ . . . Han var ved at give op. Han havde mistet modet og kunne ikke mere. Lænet mod muren begyndte han at græde. Det var, ligesom disse tårer lettede ham. Lidt efter rettede han sig op:

„Nej, det var nødvendigt, at dette blev gjort; selv om resultatet var ringe, var det nødvendigt, at dette tegn blev givet.“

Han trådte frem af mørket og samlede mod til et sidste forsøg.“

I en tale i København 1959 fortæller Abbé Pierre:

„Men så en skønne dag havde nogle af kammeraterne hørt rygter om, at jeg gik og tiggede på gaderne om natten. Og de kom styrtende, opbragte og forargede og sagde: „Det kan vi ikke være bekendt, Abbé Pierre. Vi vil ikke spise den mad, som De har tigget penge til.“ Jeg svarede: „Jeg forstår jer, men hvad skal vi gøre?“ Så sagde en af dem: „Hør nu her, jeg véd, hvordan man skaffer penge!“ Jeg svarede: „Ja, det tror jeg, du har været tit nok i brummen, du véd, hvad det er at være tyv!“

Men saa sagde han: „Det er rigtigt! Jeg forstår mig på at stjæle, men jeg forstår også noget andet.“

Da var det døren åbnede sig for mig ind til en vidunderlig verden, som jeg aldrig før havde haft nogen anelse om, spild- og kludesamlerens grænseløse område. Manden forklarede mig, at før han kom til at bo hos os, dengang han var fuldstændig alene og nær ved at dø af sult, havde han ligesom så mange andre, men helt på egen hånd, samlet en del skrald sammen, fraserteret nogle kilo sardindåser, gammelt jern og flasker, solgt det og således skaffet sig noget mad. Jeg trak på skuldrene, for det var ganske usandsynligt, at vore materielle problemer lod sig løse på denne måde – vi var 18 mand høj! Men han blev ved så ivrigt, at jeg til sidst sagde: „Godt, prøv så! Her i vores lille samfund må enhver tage fat på det han kan. Dette her kender jeg ikke noget til, det forsømte man at lære mig på præstekollegiet, hvis du derimod kan klare det, så tag fat, og vi får se!“

Sådan begyndte een af os, så to og så tre, og snart arbejdede den ene halvdel af mændene som klunsere, medens den anden halvdel fortsatte med at bygge. Jeg opdagede, at vore klunservenner havde ret i at kalde det „et dejligt job“. De siger tit: „Når bare ikke en klunser drikker det hele op om aftenen, ender han som en rig mand.“ Og det passer. Vi opdagede, at når der var metode i tingene, og man arbejdede i grupper, havde vi mærkværdig gode chancer for at skaffe, hvad vi behøvede.

Der var arbejde nok af enhver slags og for hver især, alt efter hvad han forstod sig på. De kom alle vegne fra, hver med sine forudsætninger: de kraftige tog sig af det tunge arbejde, de svagere sorterede papir, de der havde lidt uddannelse reparerede gamle elektriske varmeapparater og radioer eller lavede en splinterny cykle ud af tre-fire gamle osv. – Der var nok til enhver, der bare kunne bestille noget.

I fjor har mændene fra 18 „Samfund af Emmaus-Klunsere“ blot i Frankrig arbejdet uden løn og uden at kræve den, fordi de havde alt, hvad de behøvede, foruden mad og husly 100 francs om dagen (ca. 1 kr.). Og samtidig har de vedligeholdt og forbedret deres lokaler og bygninger, holdt deres køretøjer i orden med benzin og det hele, og de skaffede et årligt overskud på lidt mer end 100 millioner francs, – og disse folk havde før været overflødige og unyttige!“

Det viste sig, at det at „klunse“ var der penge i. I den første tid gik de i de tidlige morgentimer på gaderne og rodede med pigkæppe eller med deres bare hænder skraldebøtterne igennem. De fandt klude, papir, tomme konservesdåser og flasker. Når de kom på de mere velhavende strøg, kunne de finde middagsrester, kyllingebein, kagerester og halv-rådden frugt.

Senere blev deres arbejdsområde flyttet til lossepladserne, hvortil byens affald blev kørt. Det var bedre, men den endelige løsning blev pulterkammerrydning.

Af Abbé Pierres tale fremgik det, at det, der var begyndt i Emmaus, i løbet af 6–7 år havde bredt sig ud over Frankrig. I dag er der „Emmaus-samfund“ ud over store dele af verden. Også Danmark har sin klunser-komité. Det vil ikke sige, at man har samlet havarerende mennesker op for at klunse. Men det vil sige, at mennesker, som har forstået, hvor vigtigt Abbé Pierres hjælpearbejde er, har besluttet at støtte det, og har taget ideen op til at skaffe penge ved at klunse. Deres første bedrift var en pulterkammerrydning på Østerbro 24. oktober 1965. Den gav et udbytte på 42.000 kr. Senere har den startet en aktion, „S. O. S. TØRMÆLK“, hvor 348 store og små skoler i Danmark i tiden februar-juli 1966 har samlet 205.903 kr., der er brugt til tømælk og vitaminer til 6000 børn i fattigkvarterer i Calcutta og Madras.

Endnu en indsats af de danske „klunsere“ skal nævnes: I sommeren 1965 og igen i 1966 har unge danske deltaget i Abbé Pierres klunser-lejre i Normandiet. Ud fra mottoet „Først at hjælpe den, der lider mer

end en selv“ har Abbé Pierre indbudt til disse internationale arbejds-lejre, hvor unge fra hele verden kan bruge deres ferie (selv betale rejsen dertil) til at hjælpe.

I sommer meldte sig 1300 unge, deraf 255 danske. Arbejdet bestod i pulterkammerrydning i en række byer langs Loirefloden. Da omkostningerne til benzin, redskaber, mad m. m. var trukket fra, var overskuddet ca. 450.000 kr. Pengene blev fordelt i tre lige store puljer. Den ene gik til socialhjælp i de byer, der havde lejre, den anden gik til Emmaus og den sidste gik til tre projekter i u-lande. Der skal bygges en teknisk skole i Sahara, et center til hjælp for spedalske i Afrika og gennemføres en oplysning- og hjælpekampagne blandt unge i Peru.

For de unge, der deltog i lejrene, var det en stor oplevelse at arbejde sammen med de rigtige klunsere, de som før var bumser, bundfald, associale osv., men som gennem deres møde med Abbé Pierre havde fået selvtægtelse og menneskeværld – og noget at leve for.

Det var i 1947, Abbé Pierre købte det gamle hus, som han indrettede til vandrehjem. Det var derfra, han førte kampen mod bolignøden. Det var derfra, han tog ud med sine klunsere og skaffede penge til sit ulovlige byggeri. Han var lykkelig over at kunne hjælpe. Men det var trods alt kun en dråbe i havet, og han kunne ikke råbe myndighederne op. I 1954 kom den hårde vinter, og de husvilde i Paris frøs ihjel på gaderne om natten. Folkene fra Emmaus søgte at hjælpe, så godt de kunne, men en aften var Abbé Pierre så udkørt, at han måtte give op. Og næste morgen kom de, der havde slidt i det hele natten, og sagde: „Abbé Pierre, nu kan vi heller ikke mere. De må sende et opråb til offentligheden, det er absolut nødvendigt“. Han forsøgte at få et opråb ud gennem radioen. Det blev nægtet i første omgang, men til sidst lykkedes det at få det ud. Han siger selv om dette:

„De forstår, at det var, som om der skete et mirakel. Umuligt at beskrive, hvordan det gik til. Jeg havde bedt folk sende deres bidrag til et bestemt sted midt i Paris, og allerede den første aften kom der mere end 10, måske 15 millioner francs. Juveler til millioner af francs var afleveret på kontoret, store bunker af tæpper, strikkede trøjer og klæder af enhver slags væltede ind i huset. Det antog fantastiske proportioner. På 14 dage var der kommet mere end 500 millioner francs, lidt over en halv milliard! Jeg var ved at drukne i det og anede ikke, hvordan jeg med 80 mand, klunserne iberegnet, skulle klare dette her. Jeg ringede

til nogle venner og bad dem hjælpe mig; det var kendte folk, store forretningsmænd, fagforeningsledere, en sagfører, en minister, alle mulige mennesker. Jeg sagde til dem: „Nu går det løs, skynd Dem med at organisere boligselskaber og købe nogle grunde, få fat på arkitekter og lad dem tegne planer til bygninger. For en gangs skyld er det os, klunserne, som skaffer penge til jer kapitalister, fordi I ikke kunne selv.“ Der blev flere og flere boligselskaber. I øjeblikket råder vi over næsten 3000 lejligheder i store ejendomme i selve Paris, foruden hvad der er lavet ude i provinsen, og vi er oppe på næsten 700 enfamiljehuse i forstæderne, huse som arbejderne kan købe.

Men dette var kun en dråbe i havet, sammenlignet med hvad hele landet trængte til; det fik imidlertid vigtige følger, for nu, da den offentlige mening pludselig var vakt, trængte den så stærkt på, at Parlamentet, som 14 dage før havde smølet med et forslag jeg havde fået en ven derinde til at stille, og til sidst havde erklæret: „Det må ordnes senere,“ (det drejede sig om en bevilling på en milliard til øjeblikkelig afhjælpning af den værste nød) – dette samme Parlament blev ugen efter, at den offentlige mening således var rejst, sammenkaldt i hast og vedtog enstemmigt, næsten uden debat, en bevilling på 10 milliarder for at gennemføre, hvad man få dage forinden ikke ville bruge 1 milliard til.

Siden da er bygningsbudgettet vokset hvert eneste år. For første gang er Frankrig nu nået til det beløb, som alle sagkyndige regner for at være et minimum, når der virkelig skal gøres fremskridt. For det gælder jo ikke bare om at reparere, hvad der forfalder, men at være på højde med befolkningens tilvækst og de derved stigende krav, så at man kan skaffe alle arbejderfamilier en menneskelig bolig. I år er vi for første gang nået til de 300.000 lejligheder, som er absolut uundværlige.“

Da Abbé Pierre i 1959 var i København fortalte han om klunserne, men kun for at vise, at det, der begynder småt, kan blive til noget stort, og i dag er der store opgaver for menneskeheden at løse. Den største fjende i dag er SULTEN. Han har været med til at starte en række projekter i flere u-lande under mottoet hjælp til selvhjælp. Han opfordrer unge til at rejse ud og gøre frivilligt og ulønnet u-landsarbejde, han appellerer til det enkelte menneske om at kende sit medansvar, han søger at vække den offentlige mening og derved lægge pres på regeringerne i de rige lande til løsning af u-landsproblemerne. Abbé

Pierres tak til danske skoleelever for mælkegaven til de indiske børn slutter med ordene:

Tak!

Lad os holde ud

og hver dag arbejde bedre og mere,

for i denne ydmyge og realistiske kærlighed

ligger begyndelsen til al fred

for hjertet

for folkeslagene

for steder.

Marie Risegaard Jakobsen

Møde med Stidsholt

Jeg var på vej mod Stidsholt. Morgensolen var endnu ikke brudt igennem den lette dis, der lå over det nordjyske landskab, og hele scenariet mindede mig om Niels W. Gades „Elverskud“, som jeg aftenen før havde været til prøve på.

„Elverskud“ er eventyret om en sommernats mystik med dens stemning af vemod og længsel i unge sind. Hr. Oluf fortrylles af elverpigernes lette dans gennem lunden og dør, fordi han har været i elverleg.

I „Elverskud“s vidunderlige morgensang er det som om solens gyldne stråler jager alle nattens dunkle skygger og tågedannelser på flugt.

Mens jeg kørte over den jyske ås, sad jeg og tænkte på, om den poesi, der var over „Elverskud“, havde noget at sige vor egen tids unge.

„Elverskud“ er hundrede år gammel og som sådan en oldsag målt med de unges alen.

Når Niels W. Gade siger, at formen binder os ikke, vor kunst er poesi, så havde disse ord nok en anden baggrund i tiden, som også var billedhuggeren Thorvaldsens, digteren H. C. Andersens og salmedigteren N. F. S. Grundtvigs.

Men der er i dag alligevel en nær forbindelse med tiden dengang på et andet punkt.

Niels W. Gades far var instrumentmager og fabrikerede et af den

tids mest yndede instrumenter, guitaren, som også er blevet et af vor tids foretrukne instrumenter.

At musikken i dag udført på guitar er anderledes, må den selvsagt være.

Ungdommen i dag har et helt andet pulsslag i sit blod end dengang.

Men hvordan ville mon en digtning som Grundtvigs med dens ejendommelige blanding af mytologi og kristendom blive modtaget af den samme ungdom?

Mon den vidste, at den i Grundtvigs salmer havde en skat, som var noget nær enestående i verden i dag?

Hvordan ville mon mit møde med skolen forløbe?

Skolen byggede jo på Grundtvig, hvis navn dækker en hel bevægelse, der måske nok mere er Kristen Kold'sk, fordi han med sin erfaring magtede det praktiske arbejde.

Alle disse tanker beskæftigede mig under kørslen mod Stidsholt, mens solen steg i øst og spredte glans på sky.

— — —
Morgensangen på skolen var stærk og god, og der lyttedes intenst til forstanderens morgenforedrag.

Langsomt og sikkert førte forstanderen eleverne gennem en epoke i dansk digtning, samtidig med at han meddelte dem sine og slægters erfaring.

Eleverne lærte at lytte under deres stærke engagement i foredraget.

Kunne de da huske noget af alle disse foredrag siden?

Enkeltheder var vel gået tabt, men ordene havde haft evne til at forplante det åndelige liv fra menneske til menneske. Stilfærdigt dannedes i eleverne grundlaget for al menneskeligt samkvem, det at lytte til sin næste.

Grundtvigs ønske:

*Kirken skal med jorden stå,
skolen med solen gå,
riget at oplyse,*

går stadig i opfyldelse, endda midt i en poptid.

På et andet punkt var det også påfaldende at møde noget gammelt.

I dag tager man på Askov, Vallekilde osv., men i forrige århundrede tog man på skole hos Ludvig Schrøder i Askov eller Trier i Vallekilde.

I dag, hvor mennesket ellers forsvinder ud af billedet og inden for industrien erstattes med maskiner og inden for kunsten med rene geometriske abstraktioner eller udtryksfulde farvehvirvler, kunne eleverne på Stidsholt sige: „Vi er på skole hos Jakobsens“.

Der blev de ført ind i et fællesskab, hvor de fik en indstilling til livet båret af virkelyst og frimodighed. Ville de selv omtale oplevelserne således?

Næppe. De havde ikke under opholdet tilstrækkelig afstand til at beherske indtrykkene, men de var fyldt af virkelyst, havde frimodighed, og kammeratskabet med lærerstaben og de øvrige elever blev noget fundamentalt for dem.

Hvordan var elevernes holdning til deres egen tids musik? At de ikke gad høre de sangere eller -inder, der offentlig udtalte, at de var kede af at synge de sange, de selv havde indsunget på plade, var ligetil, men musik med udpræget rytme havde et særligt greb i dem.

Om der er en forbindelse mellem morgenforedragene og deres indføring i digtekunsten og elevernes optagethed af rytmen får stå hen til en anden lejlighed, men inden for digtekunsten er rytmen kommet til at leve et forunderligt liv.

Versets virkning beror på rytmens trylleri.

I musikken får tonerne først liv og mening, når rytmens puls banker i dem, og selv om toneforrådet er lille, kan et musikstykke fængsle i kraft af dets rytme.

Rytmen er den magt, der gennemstrømmer hele tilværelsen og deler tidens skifter.

Når der kunne konstateres en så naturlig indstilling til de særligt menneskelige elementer i musikken, melodien og rytmen, hvorfor sporedes der alligevel en vis tilbageholdenhed over for „høj musik“?

Der var en sjælden stilhed den aften, der blev spillet folkesange, da den hebraiske sang blev spillet.

Det var „høj“ musik.

Der findes ikke høj eller lav musik. Der går skillelinjen ikke. Den går mellem god og dårlig musik. God musik behøver ikke at være tung og mørk. Den kan være let og give udtryk for en strømmende livsglæde eller åndfuldt vid.

Den blinde ville blive lykkelig, hvis han fik givet sit syn tilbage, og den, der har mistet lugtesansen, vil næppe kunne stoppe med at indsuge blomsternes vidunderlige dufte, hvis han blev givet lugtesansen tilbage.

Sansen for musik er blevet givet mennesket, og den skal bruges til lovsang.

Du skal lovsynge Herren, din Gud, sagde israelitterne. Morgensang hed tidligere lovsang.

Morgensangen i „Elverskud“ slutter med denne lovsang:

*Og med Guds sol udgår fra øst
en himmelsk glans på jord,
et glimt fra paradiset's kyst,
hvor livets abild gror.*

Eleverne var ikke de samme, da de forlod skolen, som da de kom.

De havde fået en bekræftelse på, at menneskets bestemmelse er et samliv med andre mennesker, og de havde fået en anelse om, at der er tråde så fine, at de kan tabes af sigte, tråde, som strækker sig så langt tilbage, at

*de fører til de gamle spor,
til skjulte kilder, hvor livet gror.*

Det, der gav Vartov den særegne klang, sangen, er ikke gået tabt, og sangen i dag minder om Carl Nielsens ord:

Musik er liv, og som dette uudslukkeligt.

Randolph Schön.

Christen Kolds 150-års dag

Vi har i år fejret hundredårsdagen for to danske digtere, Jeppe Aakjær og Johannes Jørgensen.

Jeppe Aakjær er hyldet for sin hjemstavnsdigtning og som fornyeren af vor sanglitteratur og Johannes Jørgensen for sin lyrik.

Det er dog ikke disse to mænd, denne artikel skal handle om, men en særpræget skolemand, der blev født et halvt århundrede tidligere, nemlig *Christen Mikkelsen Kold*, der fødtes den 29. marts 1816 i et fattigt skomagerhjem i Thisted.

Christen Kolds hjem var præget af gudsfrygt, nøjsomhed og arbejdssomhed. Han var nær knyttet til sine forældre, navnlig moderen fik stor betydning for ham. Han fortæller om hende, at hun var en sær, aparte én, men at hun var overmåde dygtig både til legemlig og åndelig gerning. Han siger selv, at det er gennem hendes fortælling for ham i barneårene, at han først erfarede „ordets magt til at tale til hjertet og gøre menneskene glade, fri og lykkelige“.

Efter endt skolegang kom Christen Kold i lære hos sin fader, men det viste sig meget hurtigt, at han var uegnet til skomagerfaget.

Hans djærve moder fulgte ham da til den lille landsbyskole i Faarftoft. Han skulle være lærer, „fordi han ikke duede til andet“, sagde hun. Han var da 13 år gammel og lille og uanselig af værkst. Han holdt en lille tale til børnene og sagde til dem, at da de var større end han, kunne de jo nok få bugt med ham, „hvis det kom an på at slås. Men“, føjede han til, „I vil snart opdage, at jeg er klogere end jer, så hvis I er kloge, så søger I at lære noget af mig“. Det viste sig at være de rette ord på rette sted. Christen Kolds moder havde ført sin søn ind til en lærer- og opdragergerning, der mange år senere skulle blive skelsættende for den danske skole.

Efter nogle års virksomhed som huslærer kom Kold til Snedsted Seminarium, hvor P. Algreen var lærer. Han var påvirket af Grundtvig og havde en vis indflydelse på Kold, der i begyndelsen havde lidt besvær med at tilpasse sig efter forholdene på seminariet. En prædiken

af seminariets forstander stillede Kold over for spørgsmålet: Er du en kristen? Svaret måtte blive negativt, og det bevirkede, at han kom ind i en svær religiøs krise.

På samme tid dukkede der lægprædikanter op rundt om i landet. De dannede „gudelige forsamlinger“, og de kom til at danne en virkelig modvægt mod tidens rationalisme. Bonden Peter Larsen Skræppenborg, der var stærkt påvirket af Grundtvig, åbnede Kolds øjne for evangeliet: Gud elsker menneskene!

Kold blev så grebet af denne tanke, så den blev ham en drivkraft livet igennem. Han måtte rundt og fortælle andre om den, men det gav bagslag, folk sagde rent ud til ham, at han måtte være fra forstanden.

Han havde, efter at han havde taget sin lærereksamen, virket som huslærer på Mors. Han søgte nu fast ansættelse ved den lille skole i Ø. Jølby. Skønt forældrene ønskede ham som lærer for deres børn, turde myndighederne – på grund af hans omgang med de gudelige kredse på øen – ikke ansætte ham.

Han fik nu plads som huslærer i Forballum i Sønderjylland, men her kom han for alvor på kant med myndighederne, fordi han ikke ville lade børnene lære Balles lærebog „på rams“. Han var nemlig begyndt at *fortælle* bibelhistorie for børnene, og han havde opdaget, at det, der før var en byrde for børnene, nu blev noget, de levede med i.

„Her gik det godt for mig, hvorledes man skulle holde skole for børn for at nå det mål: at få dem således oplivede og give dem en sådan lyst, drift og kraft, at man kan få dem til at tro på Guds kærlighed og Danmarks lykke og til at arbejde derfor“, siger han om sin opdagelse.

I 1840 begyndte han at samle nogle unge karle til møder med oplæsning, sang og samtale, thi han havde gennem Ingemanns romaner fået øjnene op for, at der også var folkelige opgaver at tage op blandt de unge.

Dette og hans frie måde at undervise børnene på førte til et fuldstændigt brud med den offentlige skole.

Kristen Kold drog da med missionæren L. D. Hass til Lilleasien. I Smyrna ernærede han sig først som tjener hos præsten, siden som bogbinder.

Da han efter fem års forløb atter vendte hjem, kom han til fods trækkende en lille kærre, der indeholdt hans få ejendele, efter sig.

I det fremmede havde han fået et nyt syn på menneskene, det kom ham senere til gode i hans skolegerning.

Da krigen næste år brød ud, meldte Kold sig som frivillig, men han egnede sig ikke til krigshåndværket og tog derfor plads som huslærer, først i Vestjylland og siden på Fyn hos Vilhelm Birkedal i Ryslinge.

Da junigrundloven 1849 havde sikret undervisningsfriheden, følte Kold, at nu var hans tid kommen, og han begyndte at sysle med tanken om selv at oprette en skole.

Da planerne om en højskole ved Sorø Akademi var strandet, dannedes i 1848 en slags oplysningsforening med Grundtvig som leder. Højskolesagen skulle føres videre ad privat vej. Under forhandlingerne om at finde en mand, der var egnet til at føre højskoletanken ud i livet, henvendte præsten Vilhelm Birkedal opmærksomheden på Kristen Kold. På opfordring skrev Algreen så til Kold den 27. august 1849: „Vi trænger til en mand, som udsprungen af folkets midte hører ganske anderledes hjemme blandt det, end vi – med skam at tale om – som kender det danske folk og har hjerte for det, som ikke blot kan tale med det, men tiltale det“.

Nu var vejen banet for Kristen Kold. Det skulle også senere vise sig, at de i denne uanselige, men særprægede almuelærer ikke blot havde fundet en mand med de ønskede egenskaber, men tillige en mand, som ad sin egen brydsomme vej havde fået lyst til en gerning af netop denne art.

På en lille jordlod i Ryslinge opførte Kold nu med støtte af venner af den grundtvigske højskoletanke – og for øvrigt også af Grundtvig selv – sin første skole, et bindingsværkshus, og han udsendte en „Plan til en højere skole i Ryslinge“.

Med stor spænding imødeså Kristen Kold skolens åbning den 1. november 1851. Han var så modfalden, at man „kunne have købt ham for en skilling“, for han havde kun sikkert løfte på én elev.

Der kom dog 15. Begyndelsen var gjort, og den var så god, at han fik mod til at fortsætte. Allerede to år efter flyttede Kold sin skole til Dalby ved Kerteminde. Her oprettede han den første børnefriskole, som snart fik flere efterfølgere på Fyn.

Elevantallet voksede trods modstand, ligegyldighed og mistænkeliggørelse, og Kold ønskede sig snart en mere centralt beliggende virke-

plads. I 1861 opførtes i Hjallese ved Odense en stor grundmuret skolebygning, som han kaldte Dalum Højskole. Her begyndte han at holde pigeskole om sommeren og kursus for skolelærere i august, og elevantallet steg støt fra år til år.

Den 6. april 1870 døde han efter kort tids sygdom, kun 54 år gammel. Kristen Kold blev som ingen anden banebryderen for Grundtvigs højskoletanker. Han ledede sin skole på en så selvstændig måde, at den skoleform, han skabte, fik afgørende betydning, ikke blot for folkehøjskolen, men også for friskolen og de frie ungdoms- og efterskoler.

Karen Søndergaard.

Gymnastikken gennem tiderne

Det første, jeg kan huske om gymnastik, var engang min bror og jeg var med far oppe i Højmark forsamlingshus i Vestjylland til gymnastikopvisning. Jeg var knap 5 år. Det, der står tydeligst, var en hel masse stemmer, der med mægtig kraft sang: „Vikingemoder – Dronning på havet . . .“, og så en mængde hvide og grå bukseben, der gled forbi med smæld.

Jeg havde aldrig hørt så mægtig og taktfast sang før. Den steg og steg! Og så endelig kom der noget, som forekom mig bekendt: „Thor han rammer med sin hammer . . .“ Og da var der allermest kraft på. For Thor. Jo, ham kendte jeg da fra tordenvejret! Mor havde sagt, at han kørte hen over himmelen med bukkene for, og han havde hammeren med – så det måtte jo være noget i den retning, vi var kommet med til!

Et syn, jeg ikke glemmer, var degnens ene del af selerne hængende ned ad buksebagen, han havde nok ikke haft tid til at fæstne dem begge. Jo, og så at min far råbte så højt! Han havde i sin tid været underkorporal og brugte stadig stemmen fra dengang – ja, og så husker jeg, hvor de morede sig.

Det var jo motionsgymnastik, som man vil kalde det nu – dengang var det mandsgymnastik.

Min far havde sådan en smittende latter, og degnen, lærer Agerskov og Mads Degnbøl, der var meget vittige, havde nok sagt noget morsomt. I det hele taget synes jeg, at sangen spillede så stor en rolle i min barndoms gymnastik. Det var altid det, vi glædede os mest til at høre, når vi var til opvisning.

Vi børn havde gymnastik to gange om ugen om vinteren, ingen om sommeren, idet der dengang var vestjysk skoleordning.

Men hvor vi sled i det. Øvelserne var jo ganske enkle, men vi satte – og skulle sætte – alle de kræfter i, vi havde, i alle bevægelser.

Armene skulle ryge ud med sådan en kraft, så det knagede. Jo mere det knagede, des bedre var det. Og når vi tog kropfældning frem, gjaldt det om at blive ved med at se op. Jo rødere vi blev i hovedet, desto bedre var øvelsen. Og vejret holdt vi!

Påklædningen var fest. Vor gode degnkone forskrev nogle ruller sribet sing-sing jersey fra et væveri i Herning – med fejl i – til meget billige penge, og så syede vores mor dragter til os for 66 øre. Det var dengang! Og mor. Hun var skam uddannet leder i Ingeborg Appels første delingsførerhold. Men vi børn syntes ikke, det var helt rigtigt, at mor gik med til gymnastik; hendes dragt nåede ikke mere end ned midt på benene, så vi gik aldrig op og så på det; vi måtte sikkert heller ikke. Det eneste, vi så, var et fotografi af holdet – og det var vi ikke ret stolte af.

Men når mor og far holdt gymnastik med os fem unger om aftenen, før vi skulle i seng, ja, se det var der noget ved! Vi boltrede os i alle mulige øvelser, lavede „bro“ og gik i spagat eller hvad det nu hedder. Så interesserede blev vi.

Og da far så forlod mejerigerningen og købte en gård på Ryslingeegnen, oplevede vi vore ungdomsår dér, og blev ikke mindre optaget. Vi unge piger gik to gange om ugen til gymnastik i øvelshuset ved friskolen – om eftermiddagen. Og hvor vi mødte trofast. Vi havde hjemme fra en halv mil at gå, men jeg husker aldrig, at vejret holdt os hjemme. Salen var kold og gulvet om vinteren iset, men det tænkte vi ikke på. Redskaber brugte vi meget. Tovene klatrede vi i hver gang, lige til loftet – og på hovedet ned, og vi brugte også tovene til højdespring. Vi sprang over hest og buk, og jeg kan endnu mærke den kildrende fornemmelse, når jeg suste baglæns over bukken!

Ribberne var vi også venner med, og bænke havde vi til forside- og rygvøvelser. Det var ikke just så mange forskellige øvelser, men det var om at få dem lært rigtigt og samtidigt. Der var jo et kommandoord og et udførelsesord, f. eks. „Et skridt fremad – gå“. Eller: „Venstre fod til side og arme – bøj“. Og så var det bare om at sætte tåspidsen i først – og så smutte armene op i sidste øjeblik.

Masser af gangarter havde vi: vuggegang, knæløftningsgang, stræk-gang, så det knagede, og gang og løb med omkringvending på fire! Og sandelig om vi ikke den ene vinter havde hængt så godt i, at vi som løn måtte lære skjolddans sammen med karlene! Vi dansede med hvide kjoler på og udslagent hår med røde bånd omkring – rigtige skjoldmøer – og karlene havde hvide bukser og hvide skjorter på og røde bånd om livet. Skjolde og sværd fandt vi oppe på øvelseshusets loft, hvor de lå sammen med udstoppede handsker og hjælpe og spyd, som de i sin tid havde brugt til fægtning. Jo, jo, tiden gik.

Og så kom tiden med systemerne. Indtil da lavede vi kun gymnastik slet og ret. Men da min yngste bror i 1915 kom ned til Ollerup til Niels Bukh, da begyndte det for os. Der blev skrevet i „Ungdom og Idræt“ om dette nye „primitiv“, og der var billeder af fire af eleverne fra Ollerup i alle mulige øvelser. Og at vores bror var én af dem, gjorde ikke os søstre mindre interesserede – og lidt vigtige.

Det helt store sus kom jo efter landsdelingsføremødet i Ryslinge, hvor Niels Bukh gennemarbejdede de mandlige deltagere i gymnastiksalen, så sveden randt både af dem og tilskuerne! Mange – navnlig ældre – skumlede. Det var dog for galt sådan at radbrække de unge. Og så tilmed fortælle os, at „vi gjorde mere for vore præmiekalve og -køer, end vi gjorde for vore tjenestefolk“ Fy, fy! Der blev skrevet, der blev snakket og diskuteret landet over – og længere. Men Niels Bukh fortsatte ufortrødent, vandt sejre, både her og viden om. Alt det er så godt kendt.

Og der blev arbejdet ude i sognene, når Bukhs elever kom ud med en hidtil ukendt begejstring; vi fik at vide af hans elever, at de og de muskler skulle virke i den og den øvelse, noget, som vi almindelige gymnaster ikke havde hængt os så meget i. Men nu lærte vi at regne med det.

Første gang jeg så en opvisning af Bukhs gymnaster, var nede på

selve skolen. Da de kom ind – taktfast med drønende sang – kun iført de „små sorte“, gik der som et gys gennem alle tilskuerne.

Men hvor de arbejdede. Snart var der våde pletter, hvor de havde ligget, og hvor de stod med de bare fødder – og for mig blev det første indtryk meget „primitivt“. Vilde stenaldermænd med hår på brystet. Men alt kan man vænne sig til, påklædningen var praktisk – færdig!

Så fik jeg set hans lille elitehold på 18, der havde været i Frankrig. Aldrig glemmer jeg, da de på én række kom ind – syngende „Der er et yndigt land“. Vi rejste os alle i ærbødighed, og jeg skammer mig ikke ved at sige, at de fleste af os havde tårer i øjnene af glæde og stolthed over det smukke, danske hold.

Og vi fulgte Niels Bukh i tankerne, når han rejste ud med sine gymnaster. Vi læste med glæde om, hvordan de gamle farmere i Amerika græd af hjemvé, når de så de unge piger og karle lave gymnastik og danse „Roselil og hendes moder“.

Nå – videre. Det, Niels Bukh ville med sin gymnastik, var at komme fra stillings- og over i bevægelsesgymnastikken. Han indledte altid – selv til de fineste opvisninger – med en omgang „primitiv“ for at varme musklerne op.

Samtidig med – nej, lidt før – fik vi så at høre og se Eli Bjørksten fra Finland. Det var på Ryslinge Højskoles gårdsplads, vi så hende med sine finske piger. Den største oplevelse, jeg har haft på gymnastikkens område. Aldrig var der vist skønnere gymnastik. Legende let fra den ene stilrene øvelse til den anden, som om de var – ja, fra en renere og bedre verden end vi. Men det, Eli Bjørksten ville, var gennem øvelserne at give de indre udtryk. F. eks. når de tog en armløftning ud, kunne hun sige: „Jo højere, I løfter armene, des mere skal tanken fly fra jorden – op mod lyset“. Og lignende. Vi andre kunne høre og se, men bruge det i den form, nej, vi måtte finde noget mere håndgribeligt.

Men der kom nyt liv i kvindegymnastikken. Eli Bjørksten holdt så et kursus i Silkeborg, hvor dygtige og energiske folk fra hele landet deltog – og rejste hjem og gav videre.

Og musikken kom til. Herligt!

Hjemme i mit barndomshjem blev vi sendt på hver sit kursus – og så hjalp vi hinanden med øvelserne. Jeg kom til Hadsten hos P. Lauridsen, som jeg sammenligner meget med Mads Nielsen – også med

gymnastikkens mål. Vi skulle altid være godt forberedt for at kunne give gymnasterne det bedste. Og kunne vi så vise dem et godt eksempel – også uden for – ja, se det var jo godt, men det var bare ikke så ligetil.

Tiden gik. Jeg blev gift med en elev af Jens Ovesen, Ryslinge, så da børnene kom, fik de også lyst til at lære mere om gymnastik end deres ophav. Så fik de nye impulser fra Frederiksborg, Snoghøj, Vallekilde og Rødning. Og så lærte vi ældre noget igen. Svigerbørnene kom til – også dem lærte vi meget af. Og nu sidder man så og venter på, hvordan børnebørnenes opfattelse af livet og gymnastikken bliver. Måske de får mere lyst til livet i luften – akrobatiske øvelser i en jetjager. Hvem véd?

Når man tænker tilbage på de mange lyse minder, så er minderne om gymnastik som perler på en snor. Store, lyse perler, hvor man har nået et nogenlunde resultat – små – lidt mere dunkle, hvor man i en kold sal har slidt i det og ikke syntes, man slog til.

Men jeg tænker med beundring og taknemmelighed på de unge ledere i dag. Når man en enkelt gang er til delingsforemøder og sidder og betragter dem, som de intenst sidder og lytter om det forunderlige med musik og gymnastik, der i rytme og temperament skal passe til øvelserne, ja, så ligner de mest små spørgsmålstegn. Og jeg synes, der forlanges meget – meget – både af lederen og pianisten.

Men de kan – de unge – det må man lade dem. Og gid Danmark i de kommende dage stadig må få unge, der vil tage arbejdet alvorligt op. Husk, til dig står vort håb. Bare frisk fremad – med humør.

Sofie Buhrkall.

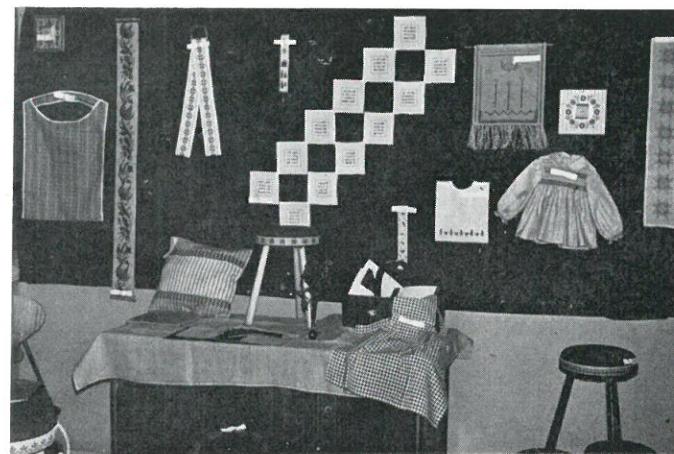
Aaret, der svandt

Skoleaarets omlægning betyder, at „Aaret, der svandt“ nu omhandler tiden fra august til august. Denne forandring vil aarsskriftets læsere sikkert ikke føle sig tynget af, blot skal man huske, at ordene: sommerskole og vinterskole faktisk ikke benyttes mere, selv om der naturligvis holdes skole baade sommer og vinter.

Jeg har, inden jeg begyndte at skrive dette stykke, kigget lidt mere i de gamle aarsskrifter, end jeg plejer ved denne tid, og jeg kan godt se, at rytmen bliver lidt anderledes, og jeg indrømmer, at der var et vist sus over tingene i sætninger som disse: vi tog afsked med drengene den 30. marts, og i april var der travlt med forberedelser, til pigerne kom 3. maj.

Det forekommer mig ikke at være ret længe siden, jeg i en elevmødetale første gang var inde paa tanken om, at udviklingen meget let kunne bevirke, at skoleaaret paa Ungdomsskolen maatte ændres, saa vi kunne falde i trit med folkeskolen.

Vi fik tid og ro til at overveje og udforme den nye skoleplan, der skulle omfatte baade 10 mdrs. og 5 mdrs. skole; – og nu har vi saa haft det første skoleaar efter omlægningen, der samtidig betød, at fæl-

Glimt fra
udstillingen

Her bor vi –

lesskole for drenge og piger blev en realitet. Vi er godt i gang med andet skoleaar og har 80 elever, 40 drenge og 40 piger, hvilket er fuldt hus.

For mange af de 10 mdrs. elever gælder, at deres ophold her gaar i stedet for 8. skoleaar derhjemme eller i stedet for 9. klasse, hvis de har 8 skoleaar, inden de kommer. Der er ogsaa i øjeblikket elever i 10. skoleaar. For fuldstændigheds skyld bør tilføjes, at nogle elever har

Valgfrit fag

Ang. week-end listen

taget 8. skoleaar her, og derefter rejste de hjem og meldte sig til 9. klasse i deres hjemmets skole. I nogle tilfælde var dette aftalt, inden de tog hjemmefra, men i andre tilfælde vakte det undren baade i skolen og i hjemmet, at de ville tage fat igen. Kostskoleformen og milieu-skiftet har sat mange igang igen.

Det er blevet moderne at tale om „klimaet“ i skolerne. Hvis man dermed mener noget i retning af at have det rart og hyggeligt med hinanden, har vi haft et mildt klima hele aaret.

I ARBEJDE OG FEST

Om aabningsfesten den 4. august skrev Aalborg Stiftstidende:

„Onsdag var festdag paa Stidsholt Ungdomsskole, da man indledte den første sæson som fællesskole.

Fra tidligt paa eftermiddagen myldrede det paa trapper og gange, – i haven og paa gaardspladsen med nye elever og deres paarørende. Elevernes navne blev fundet paa lange lister, og alle fik udleveret værelsenumre, hvorefter de samledes i smaa, generte grupper rundt omkring for at se hinanden an. Da alle elever var ankommet, samledes man i gymnastiksalen, der var smukt pyntet med sommerens flora fra skolens dejlige have og smukke omegn. De let nervøse elever og deres lidt vemodige forældre forvandlede totalt under fortæringen af vældige mængder hjemmebak og i den lyse og venlige atmosfære.

Trip –
trap –
træsko . . .

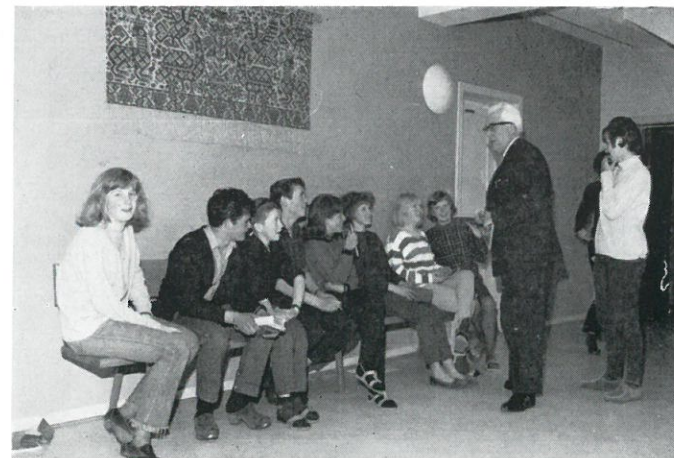

Nu fandt forstander Hans Jakobsen tiden inde til den officielle velkomsttale.

Han indledte: Velkommen drenge og piger (og efter et lynhurtigt blik over forsamlingen) – allerførst vil jeg udtale min glæde over, at der ikke blandt drengene findes nogle med saa fremskredne frisurer, at vi kan være i tvivl om, hvem, der er hvem.

Derefter fulgte selve talen: Naar man bygger et nyt hus, maa man nøje planlægge det efter dets formaal. Men det vigtigste er dog at bo i det. Nu er det ikke længer nogen plan, men et hjem.

Det første, der skete paa dette sted, var at min kone og jeg planlagde det, der skulle blive Stidsholt Ungdomsskole. Vi byggede, og samtidig planlagde vi: skoleplan, timeplan og meget andet. Naar I i dag flytter ind, er antallet af elever paa Stidsholt nøjagtig 3500 i aarene 1931 til 1965. Dette har været et hjem for dem, der er draget ind her – et hjem som det derhjemme, dog noget anderledes i indretning. Vi haaber, at I ogsaa vil betragte det som jeres.

Frikvarter

Forstanderen sluttede, efter at have talt nærmere om skolens gerning: Tag saa skolen i besiddelse og vær hjertelig velkommen“.

Elevmødet 1965 var blevet hjemløs, det skulle efter planen have været 3. søndag i juli, men da skolen var lukket i juli for at haandværkerne kunne klare omforandringen, der skulle til af hensyn til fællesskolen, maatte elevmødet udsættes til søndag den 15. august. Det var naturligvis en eengangsforestilling at holde det i august.

Hele molevitten

Pænt
ser det ud

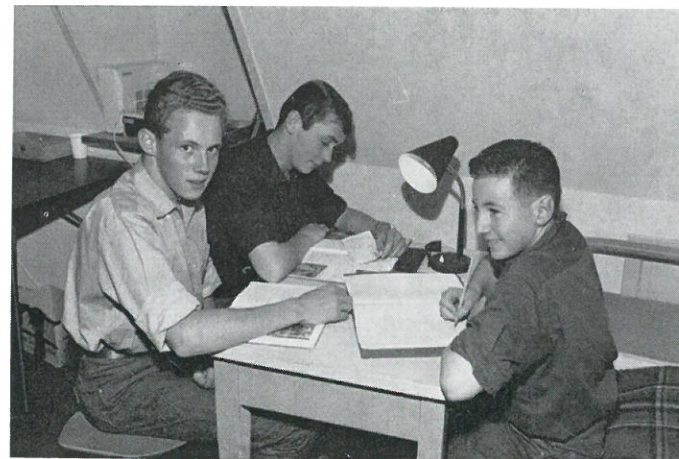
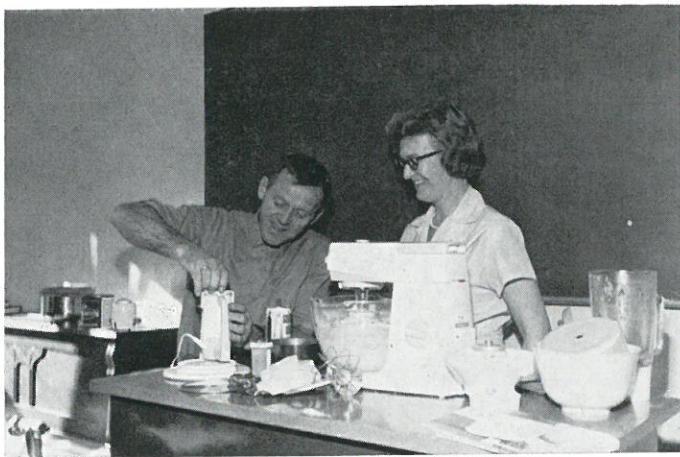

I midten af oktober havde skolen en fin Vesterhavstur, og lige efter kom efterårsferien, en helt ny fornemmelse og en følge af omlægning af skoleåret.

I november var forstander Jens Marinus Jensen her og holdt som sædvanlig et par foredrag for eleverne.

I week-enden 4.-5. december holdt Landbrugets oplysnings- og konferencevirksomhed kursus her. Der var ca. 90 deltagere i de to dage.

Demonstration

Læsetime

Det var godt, at de ikke ogsaa skulle sove her. De havde gymnastiksalen til foredragene og nogle klasseværelser til gruppearbejde, og selvfølgelig delte vi broderlig spisesalen med dem, hvad der ikke frembød nogen vanskelighed, da de fleste elever var hjemme paa week-end.

Søndag den 2. december havde vi Stidsholt-stævnet i Aalborg. Det var ogsaa denne gang i Papegøjehaven i Aalborghallen.

Sidste søndag før jul var forældrenes dag. Næsten alle elevforældre var i stand til at efterkomme vor indbydelse, kun, hvor sygdom hindrede det, var der ingen. Afstandene syntes ikke at spille nogen rolle, selv fra Sønderjylland havde vi forældrebesøg.

Tirsdag den 21. december fejrede vi julefesten, som vi plejede, dog var der det vemodige ved det den gang, at det var sidste aften, vi havde de 5 mdrs. elever.

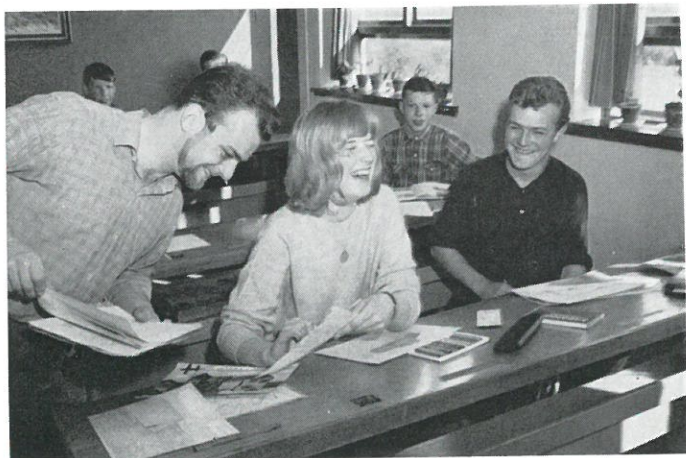
6. januar blev de nye modtaget ved en lille festlighed kl. 14. Til aften kom den store flok, og vi var klar til at tage fat igen.

I januar havde vi et par foredrag ved gæster udefra, saaledes Hr. Holst, der gav en god instruktion i forsikringsvæsen. Holst er skolemand og ikke selv forsikringsmand, saa han kan tale fordomsfrit om tingene. Kriminalassistent Lund talte om brandfare og viste film.

UNDERVISNINGSMINISTER K. B. ANDERSENS BESØG

Fredag den 11. februar gæstede undervisningsministeren skolen og

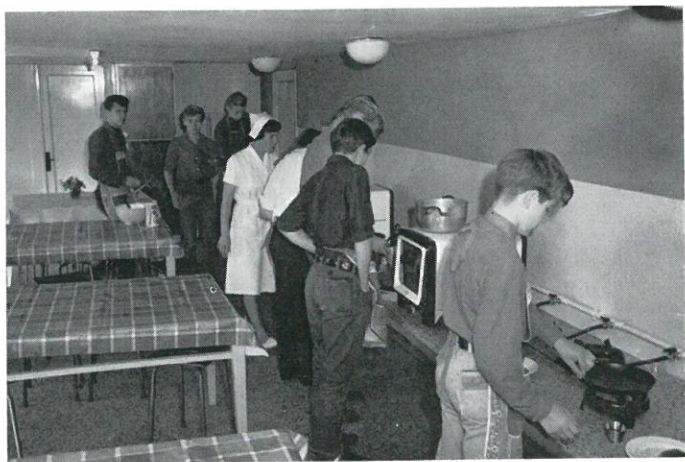
Et pletskud!

var taler ved et særdeles velbesøgt og godt møde om aftenen. Gymnasstiksalen var fyldt til sidste plads, da jeg bød velkommen.

Om mødet skrev Vendsyssel Tidende: „K. B. Andersen fik derefter ordet og indledte sit foredrag med at pointere, at der ikke i nogen periode er sket saa store fremskridt for skolerne som i tiden siden skoleloven af 1958 blev vedtaget. Nu ønskede ministeren gerne ro i nogen tid, saa udviklingen inden for skolens rammer kan foregaa harmonisk

De, som også
går køkkenvejen

Kostumeprøve

og finde sin form. Hele samfundet har siden 1945 gennemløbet en udvikling, som ingen havde troet muligt. Den danske folkeskole skal være de mange muligheders skole. Vore børn og unge har brug for uddannelse i de mange grene, som et moderne samfund er spaltet i.

Om Ungdoms- og efterskolerne sagde ministeren: Disse skoler er noget særegent for Danmark. Det er ganske uforstaaeligt for vore nordiske brødrefolk, at en dansk dreng eller pige efter at have gaaet i skole i syv aar kan gaa over og faa det ottende skoleaar i en efterskole, og saa eventuelt gaa tilbage til niende klasse i folkeskolen. Jeg mener iøvrigt, at et ti maaneders ophold paa en efterskole i mange tilfælde er en god løsning, baade for forældre og børn. Piger og drenge i den alder trænger ofte til at komme hjemme fra.

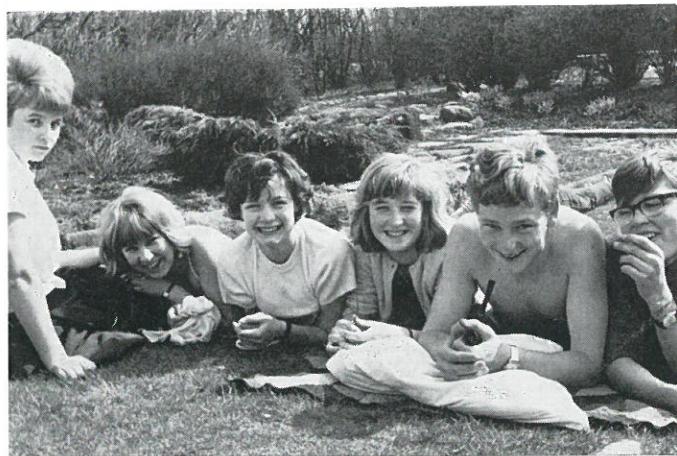
Ministeren kom sluttelig ind paa spørgsmaalet om ungdomsskolernes økonomi.

Efter at forstander Hans Jakobsen havde takket ministeren, fortsattes samværet med underholdning ved koncertsanger Aksel Hansen, Frederikshavn, der sang flere smukke sange til akkompagnement, dels af organist Engelbrecht Jensen, dels af revisor Randolph Schön“.

ANDRE MØDER OG FESTER

Frk. Søndergaards jubilæumsdag den 4. maj blev, som vi havde ventet, en dejlig festdag. Hun, som i de mange aar har glædet os og alle,

Sol og sommer

der hører skolen til, fik mange vidnesbyrd, at vi gerne ville benytte lejligheden til at takke hende.

Hun blev hilst med sang og musik i haven om morgenen, og senere paa dagen var der en festlig sammenkomst med naboer og mange andre venner, og om aftenen var det elevernes tur til at fejre hende.

Hvert aar markerer statsradiofonien Den gode viljes dag med bl.a. udsendelse af det wallisiske fredsbudskab og Danmarks svar. I et par aar har udsendelsen fundet sted her fra skolen, og saaledes var det ogsaa i aar. Min kone havde faaet overdraget at sammensætte programmet og ligeledes at fortælle om Den gode viljes dag. En af eleverne, Lisa Hansen, Storvorde, læste budskabet fra Wales, og en anden elev, John. Bøwes, Aarhus, læste svaret. Endvidere medvirkede Lene og Doris fra børneskolen, og eleverne sang to fællessange. Hele programmet afvikledes kvikt og nydeligt.

Kristi Himmelfarts dag havde vi en overordentlig vellykket udflugt til Skagen og Raabjerg Mile. Nu var der kun 8 dage til afslutningen, men forinden skulle vi have husmoderdag og elevmøde.

Tilslutningen ved husmoderdagen var stor, og programmet var fint. Professorinde, fru Gerda Lindhardt, Aarhus, var dagens hovedtaler. Hun holdt et ypperligt foredrag over emnet: Hvad er et hjem? Efter foredraget opførte eleverne „Jorden rundt i 80 dage“, og om aftenen viste konsulent, frk. Henriksen lysbilleder fra en Afrikatur. Hun for-

talte bl. a. om livet i Kenya samt om sine oplevelser paa „Karenhouse“, Karen Blixens farm, hvor hun havde opholdt sig. Jeg holdt dagens sidste tale.

Elevmødet omtales andet sted af elevforeningens formand. Tilslutningen var for første gang mindre end tidligere aar. Ingen er i tvivl om grunden. Man var saa indlevet med tanken om elevmøde ved højsommertid, havde ikke set annoncen o.s.v. Jeg er overbevist om, at tilslutningen nok skal komme op paa det sædvanlige igen, men jeg var ked af, at „undtagelsen“ netop skulle komme denne gang, da vi havde faaet forstander Vagn Raahede, Salling Ungdomsskole, som elevmødetales. Hans tale havde alle de dyder, som man kan forlange ved saadan en lejlighed og saa endda en del flere. Det var en straalende præstation.

Den 27. maj kom saa afslutningen, som sædvanlig med et stærkt præg af vemod.

Aalborg Amtstidende skrev: „Fra nær og fjern strømmede folk til Volstrup kirke, der var fyldt, da klokkerne ringede, og forstander Jakobsen gik for alteret.

Paa skolen var der udstilling af mange smukke elevarbejder, og man hørte gang paa gang forældre udtale deres forbavelse over det flotte resultat, der var naaet.

I sin afskedstale omtalte forstander Jakobsen det gode fællesskab og den store lydhørhed, der havde præget holdet.

I læsestuen

De går op
i rollerne...

Derefter fulgte forældrenes tak og lærernes gode ønsker for holdet. Direktør Holm-Pedersen, Aars, tolkede hjemmenes tak til skolen og omtalte skolen som stedet, hvor det gode kammeratskab trives, og hvor eleverne faar en god paavirkning.

Lærer Buhrkall, frk. Søndergaard og sogneraadsformand Hans Andersen talte derefter. I en kort tale til sidst sagde fru Risegaard Jakobsen henvendt til eleverne: Skolen har søgt at give jer det bedste og at vise jer, at man altid skal løse opgaverne sammen. I har her haft en beskyttet groplads, hvor I har kunnet forberedes til det, I senere skal møde“.

Saa maa rundgangen være slut for denne gang. Paa en begrænset plads har jeg søgt at faa saa meget med som muligt, men der var meget mere, som fortjente at blive nævnt.

Fra jeres gamle skole og fra os, der er knyttet hertil, ønsker jeg alle gamle drenge og piger en glædelig jul.

Hans Jakobsen.

Tiderne skifter

Når man som pensionist ser tilbage på den udvikling, der har været de sidste 50–60 år, så må man uvilkaarlig spørge: Hvordan er det muligt? Jeg vil nu fortælle lidt fra den tid, så kan I, nutidens unge, drage en sammenligning.

DEN TEKNISKE UDVIKLING

Som syvaarig – 1904 – husker jeg, at min søster og jeg gik de 3 km fra vort hjem til Kongevejen, for at se en bil, der skulle komme fra Ålborg til Hjørring. Jeg føler endnu den spænding, da vi hørte og så uhyret, men den kørte også 15 km i timen. Få år efter skulle en franskmand flyve den samme strækning. Vi var igen mødt op, men vi fik ikke noget at se, for han faldt ned på telefontrådene, hvor han blev hængende, indtil en stige blev bragt til veje, så han kunne få fast grund under fødderne.

Hvor var jeg lykkelig, da bedstefar 1908 forærede mig en cykel, den var ganske vist med fast gummi, men den var et vidunder. Jeg gad vist, hvor mange km jeg har løbet som hyrdedreng, når køerne skulle ud, flyttes og hentes. Det blev også til flere hundrede km bag plov og harve. Jeg husker, at jeg som 17-årig høstede kornet med le på en gård på 22 tdr. land, og en 16-årig pige bandt det i neg.

Hvilket under var det ikke, da man første gang satte øreklapperne på og hørte tale og musik fra luften.

Fra min seminarietid har jeg en oplevelse, som i dag står lyslevende for mig. En dag i 1923 inviterede forstander Jens Byskov ældste klasse over i „Privaten“, vi skulle høre radio gennem højttaler. Der sad vi 31 unge og ventede spændt på underet fra luften. Efter megen knas og hysten hørte vi nogle ganske svage ord på tysk. Vi havde ingen sender herhjemme.

BØRNESKOLEN

Efter overstået eksamen 1925 var det meget vanskeligt at få arbejde ved skolen, idet der var over 500 ledige lærere. Efter tre år i forskellige vikariat med en løn på 20–100 kr. pr. måned blev jeg 1928 enelærer

ved Øksenhede skole, her var lønnen 147 kr. pr. måned. Hvilken velstand at gifte sig på!

Skolen var en lang bygning med skolestue i den ene ende og lærerbolig i den anden. Der var to klasser. Ældste klasse gik i skole fem dage ugentlig om vinteren, yngste klasse gik een dag ugentlig, og det var omvendt om sommeren.

Undervisningsmaterialet var sparsomt. Til dansk og regning brugtes tavler. Jeg kan endnu høre griflernes riden på tavlerne. Disse forhold blev dog forholdsvis hurtig forandret. Første forbedring blev fire og to dage, senere hverdagsundervisning. De store gik fra kl. 8–12 og de små fra kl. 12,30–15,30. Tavlerne blev hurtig destrueret, nye midler og metoder blev indført. Vi fandt os godt til rette i det lille skolesamfund. Vi var med i hele distriktets glæder og sorger, og ungdommen var flinke til at samles i skolen til aftenskole. Det var en lys og lykkelig tid, men den fik desværre ende. 1956 blev kommunens seks skoler slået sammen i en centralskole. Jeg søgte til Sæby Kommuneskole, og samtidig holdt jeg op med timerne på Stidsholt Ungdomsskole, der nu holdt 25 års jubilæum.

UNGDOMSSKOLEN

Omtrent samtidig med, at vi kom til Øksenhede, kom et ungt lærerpar til Stidsholt Friskole. Vi fik hurtig kontakt med hinanden, og det førte til et venskab, som vi håber er for livet. Det unge par, hun fra Nordsjælland, han fra Langeland, kom her til Vendsyssel med et overmod og en optimisme, som forbavsede os træge vendelboer. De havde planer om at bygge en ungdomsskole ved friskolen. Vi og andre med os tænkte vort, men jeg lovede, at jeg godt ville tage et par ugentlige timer, hvis tanken blev en realitet.

Det blev den. 1931 den 3. november åbnede Stidsholt Ungdomsskole dørene for det første hold drenge, 13 ialt. – Ikke engang det lille tal kunne give dem bange anelser. – Skolens lærerkræfter var forstander Jakobsen og frue og desuden en ung lærer Aage Boelskifte. Jeg fik som lovet 2 ugentlige timer, men det blev nu ikke ved det. Vi var tit på besøg om aftenen, og hvor var det hyggeligt, når petroleumslampen blev tændt, og vi alle var samlede om det lange bord i spisestuen – nu fru Jakobsens stue – det var ligesom én stor familie. Jeg tror, der blev sået mange guld-korn ved disse sammenkomster. Alle kunne komme frem med, hvad de

havde på hjertet. Enhver kunne efter evne og anlæg bidrage til underholdningen. Det var sådan en slags moderne „Æ Bindstow“.

Men tiden står ikke stille. Snart blev pladsen på skolen for trang. Der blev bygget til, der blev rejst huse i haven og nu sidst den store udvidelse, som I alle kender. Selv om rammerne er forandret, elevtallet og lærerpersonalet mangedoblet, så tror jeg, at atmosfæren i dag stort set er den samme som for 35 år siden. Der er endnu dette præg af et fælles hjem, som efter min mening har så stor betydning i vort samfund i vor motoriserede tid, hvor hjemlivet forflygtiges mere og mere. Man skal på farten, og derved mistes det hjemlige og det nære forhold til hjemmet, og derved opstår rodløsheden. Alt legemlig arbejde er blevet lettere, men er livet blevet lettere? Tværtimod, den byrde, som maskinerne og alle de moderne opfindelser letter vor krop for, lægges på vort sind.

Maskinernes brummen og trafikens jag har fuldstændig overdøvet plovmandens sang.

I dag strides politikerne om obligatorisk skolegang i 9 år. Jeg ved af erfaring, at mange børn er skoletrætte efter 7 års skolegang. Var det derfor ikke en ide at lade børnene, efter 7 års tvungen undervisningspligt, sammen med deres forældre selv bestemme, om de ville fortsætte i 8.–9. klasserne eller tage et 10 mdr. ophold på en ungdomsskole. Mange børn trænger til et milieuskifte.

Jeg har haft et lærerigt og også et oplevelsesrigt udbytte af de 25 år, jeg har haft timer på ungdomsskolen. Jeg har lært mange prægtige unge mennesker at kende, og jeg har aldrig i ungdomsskolen mærket til skoletræthed.

Jeg mindes med største glæde sommerens mange elevture til Sjælland, Langeland, Norge og Sverige. Vi var alle kammerater. En venlig hilsen til alle, især alle fra årene 1931–1956.

Chr. Dam.

Hilsen til Stidsholt fra Afrika

Morogoro, 30. okt. 1966.

Kære alle på Stidsholt Ungdomsskole!

Jeg vil begynde med „bedre sent end aldrig“. Vi har jo nu været så længe hernede, at vanens magt er begyndt at sløve blikket for det, der fik os til at gøre store øjne, lige da vi kom herned.

Vi har det godt alle og har faktisk ikke haft nær så store tilpasningsvanskeligheder, som vi havde regnet med. Det skal dog indrømmes, at vi følte det lidt varmt, da vi stod ud af flyvemaskinen i Dar-es-Salaam. Klokken var 12,00, og solen stod lige lodret over vore hoveder. Desuden havde det lige regnet, så at luften var dampmættet. Det føltes faktisk, som trådte man ind i et dampbad.

Vi boede på hotel en uge i Dar-es-Salaam, inden vi blev stationeret her i Morogoro. Det var en streng uge med varme og mavebesværigheder. Til gengæld er vi så godt tilfredse med, at vi blev stationeret her. Vi bor i et ret stort, ældre hus, der ligger op ad en bjergskråning. Klimaet er faktisk meget nær det ønskelige. Det kan nok blive meget varmt midt på dagen, men det meste af døgnet kommer der en kølig brise ned fra toppen af bjergene, der når en højde af omkring 3000 meter.

Jeg fungerer som konsulent her i Morogoro Region. Området er næsten to gange så stort som Danmark og med meget få og dårlige veje. Ofte foretrækker man at køre ved siden af dem. Kun i enkelte tilfælde er der mulighed for at kontakte folk pr. telefon, og korrespondance pr. post kan tage måneder. Det bevirker, at det hele arbejder meget trægt.

Sommetider må man være på farten i flere dage for at skaffe oplysninger, som kan indhentes pr. telefon på nogle få minutter i Danmark. Det er jo heller ikke sådan, at en tur ud til farmerne kan endes på en dag. Jeg har sommetider været hjemmefra en uge ad gangen. Det er Lis jo ikke så glad for. Nu er der i øvrigt byttet om på os konsulenter, så jeg regner med, at turene ikke bliver så langvarige herefter.

Arbejdet er meget alsidigt. Hovedafgrøderne her i regionen er sisal, bomuld, sukkerrør, ris, majs, sorghum, lidt kaffe og kakao.

Det vil føre for vidt at gå i enkeltheder om alt dette. Jeg vil blot nævne, at det landbrug, den afrikanske farmer driver, er meget primitivt. Deres eneste redskaber er en hakke og en lang kniv. Den økonomiske politik, der føres af regeringen (vel nok af nødvendighed), gør, at det ikke er muligt at mekanisere. Priserne på afgrøderne er lave i forhold til omkostningerne ved mekaniseret drift.

Men i øvrigt er der mange årsager til, at det hele er så utrolig langt bagud. Nok ikke mindst det forhold, at man her i troperne har mulighed for at bjærge lidt til føden hver dag året rundt. Man behøver ikke noget særlig godt hus o.s.v. Man behøver ikke at foretage sig ret meget for at opretholde livet, og de fleste afrikanere foretrækker at komme så let om ved det som muligt, og hvad kan vi sige til det; de skammer sig ikke ved at være dovne.

Når vi undtager de sanitære forhold og hvad der i helbredsmæssig henseende følger med det mangelfulde heri, kan det vel også diskuteres, hvor meget vi skal ønske for dem af materielle goder.

Afrikanerne er med deres primitive tilværelse en oplevelse for sig. Når man kommer rigtig ud i busken, og det kan man let komme, så lever de allerfleste stadig, som de har gjort i århundreder. Deres beskæftigelse går kun ud på at bjærge det nødvendige at spise og tiltuske sig de få stykker tøj, som de dækker sig med. Fællesskabet udgør deres underholdning og åndsliv. Og hvad der end kan siges om det, så synes det at have en heldig indflydelse på deres humør. Der skal ikke meget til, for at få dem til at more sig.

Kultur er et ord, der dækker mangt og meget, eller rettere bliver brugt i forbindelse med en hel del. I denne forbindelse tænker jeg på det som udtryk for en livsform, der gør det muligt for mennesker at leve i fordragelighed med hinanden under vilkår, som jeg tror, de fleste nutidsdanskere vil kalde vanskelige.

De fattige afrikaneres velvilje og tolerance over for hinanden er udpræget og virker tiltalende. Man bliver uvilkårligt interesseret i baggrunden derfor og kommer da let til at tænke på, hvordan en afrikaner i almindelighed vokser op. Man kan da ikke undgå at hæfte sig ved dette, at den primitive afrikanske mor bærer sit barn på ryggen, til det er et par år gammelt, uanset om hun går og hakker i marken, eller hun bærer brænde. Det er et par gøremål, man ofte ser dem i færd med. Det

er imponerende at se dem med et kæmpebunt brænde på hovedet og et barn på ryggen glide af sted hen ad vejen.

Der gøres fortsat meget ud af tilhørsforholdet, efter at børnene har lært at gå på egne ben. Er der større søskende, bærer de på de små eller holder dem i hånden. Jeg har endnu aldrig set nogen slå på et barn eller skælde det ud.

Jeg tror, at det sammen med anden lærdom ville være godt, om afrikanerne lærte at holde dette interessefelt fast og ikke lade det i stikken til fordel for jaget efter materielle goder.

Det byder på mange små oplevelser at færdes i naturen hernede. Jeg har i løbet af syv måneder kørt 15,000 km med masser af forhindringer. Et heftigt regnskyl kan i løbet af kort tid forvandle vejen til en flod. Jeg måtte engang køre gennem en alen vand et langt stykke for at komme hjem. Det sker ikke sjældent, at elefanter eller andre større dyr har placeret sig midt på vejen, så er det bare med at få bremsen slået i. Tanzania er som en stor zoologisk have, elefanter, aber og vildsvin er et meget stort problem for visse landbrugsafgrøder. Ved den tid ris og majs er ved at være moden, vil man i reglen se en mand til tops i et træ i eller ved marken for at passe på, at der ikke kommer en flok ubudne gæster og ødelægger det hele.

Vi er blevet informeret om, at julebreve skal være sendt i god tid, så jeg vil slutte med at ønske jer alle på Stidsholt en god jul. Vi har det godt alle og håber det samme er tilfældet med jer.

De bedste hilsener.

Solvej, Lis og Ejler Andersen.

En vandring

Når der kommer gæster her på skolen, er det ikke sjældent, nogen spørger, om ikke stedet her er ideelt til en sådan skole, og det er for såvidt rigtig, omgivet som vi er af skov til snart tre sider, men med et frit og stort udsyn mod nord mod gedebjerget.

Her er frisk luft, ej heller klemmes vi inde af stærk bebyggelse, det kan vel være en ca. 25 år siden et hus er opført indenfor en radius på 2 km., så vi har ikke nogen følelse af at blive „klemte inde“.

Stidsholt, i 1664 blev stedet benævnt Stidzholt, en ikke stor forandring. Ordet holt bruges næsten kun i stednavne; oprindelig i forbindelse med en skov eller lille lund. Her på egnen har vi flere stednavne med holt – Skarpholt, Mølholt, Uggerholt m. m., og meget kan tyde på, at der de pågældende steder oprindelig har været skovstrækninger. Her på stedet har navnet været knyttet til gårdene Sønder-, Meller- og Nørre Stidsholt, der ligger vest for skolen. Lidt nord for skolen går det over i Ørtoft hede. Denne fladning blev sent opdyrket, det kan vel være hundrede år siden, det begyndte. Grøfter blev gravet, alen brudt; gårdene udvidede sine jordtilliggender med sejt arbejde. Endnu kan vi støde på al, når vi graver dybt!

Lidt vest for Stidsholtgårdene har vi Hytten skov, der er endnu en rest af den oprindelige bøgeskov, og den lille skovsø giver stedet et idyllisk præg. Hytten skov går mod øst over i Falden skov, der er forbunden med Alfarvad og Holtet skovene. Disse bøjer sig som en halvmåne om Stidsholt. Det er en gammel kulturegn. En vej, der kommer syd fra, har i århundreder gået der. Gravhøjenes række kan følges gennem Alfarvad og Holtet, hvorfra rækken fortsætter gennem Grønheden og videre mod Gedebjerg og Understed. Højene har stået som vartegn for den vejfarende, der måske også har følt sig beskyttet ved højenes hellige kraft. Mange af højene bærer navn: Jephøj, Lundgårds Høj, Kuskhøj osv., navnene er af nyere dato. Adskillige høje er vel også forsvunden i tidens løb, jævnet af stræbsomme mænd, for hvem de har ligget i vejen, men de, der er tilbage, fortæller, at her har mennesker arbejdet med jorden ihvert fald fra broncealderen til vor tid.

Det var manden på Ødegård, der først i treserne stødte på en sten med

sin plov. For de fleste ville dette ikke være noget særligt, endsige et tegn på noget; men hvor jorden er så at sige stenfri, ja, så stenfri, at det ikke er muligt at finde en sten at sende efter en fortræden ko, da kan man nok få sine anelser. Senere fandt man flere sten, og de havde en mere sammensat konstruktion.

Det var vest for store Grønheden på en skråning, der falder mod vest. Her begyndte museumsinspektør Friis fra Hjørring at grave, og i løbet af årene 63–64 kom en hustomt tilsyne. Stolpehuller, en slags kælder, ovn og ildsted afdækkedes. Det var spor fra middelalderen, og der menes at ligge flere på skråningen.

Senere fandt man på Møller Stidsholts mark i et lille højdedrag, der løber lidt øst for Hytten skov, et gammelt kulturlag, ca. 40 cm under det nuværende. Man kunne se rester af flere ildsteder, de blev dog ikke undersøgt. Måske middelalderens folk udsmltede myremalm fra hedens al, måske er det et pottemagerværksted eller noget helt andet, som jorden vil hemmeligholde, så vi må nøjes med at ane.

Egnen omkring os ligger måske noget i skygge af de stærkere fremhævede steder som Sæbygård skov og Sæby strand, Storskoven og bakkerne ved Understed, men kører man ind fra den smukke skovriddergård mod Donsted og videre mod Albæk, hvor vi lige før kirken drejer mod øst op over bakkerne, da ser man, at landet i skønhed og storladenhed ikke stikker af for noget sted. Det er sikkert ikke tilfældigt, at den nu afdøde malerinde Kirstine Swane byggede sit sommerhus der.

Mod øst, 6 km fra skolen, ligger Kattegat. I solskinsvejr hæver Læsø sig, så den kan ses fra nord til syd, således kan Kattegat åbenbare sine yndigheder.

Sagn: Ikke langt fra Stidsholt ligger de to gamle herregårde Voergård og Sæbygård, derfra går der mange sagn. De stærkeste sagn er dannet omkring Ingeborg til Voergård, jeg vil dog afholde mig fra at fortælle fra dette „rygende helvede“ og nøjes med et ganske lille og beskedent sagn fra Hytten skov, rigtigere er det at sige, engen øst for Hytten skov.

Sagnet fortæller, at en meget slet ridder, der under sin færd frem i tilværelsen havde bragt død og fordærv over mange, endte sine dage i engen, der dengang endnu var mose. Hovedløs blev hans legeme med en pæl rammet til mosen, også hesten sank ned. Kommer ved midnat den hovedløse ridder mod jer. – Løb da, thi flere end een gang har den hovedløse varslet ilde. I mange år passerede ingen stedet ved midnat af

frygt. Nu kender få til sagnet, og da kun halvt erindret. Glemslens græstørv har lukket for den hovedløse.

Vejret: Vi, der kommer tilrejsende fra andre himmelstrøg og efterhånden er blevet bofaste her, har en fornemmelse af, at vejrets yderpunkter ligger længere fra hinanden. De grå og triste dage bliver her en tone mere grå, blæsten er stærkere her, til gengæld er den høje sommerhimmel også noget højere. Vejret sætter naturen i et stærkere relief og kan undertiden give landskaberne et vemodigt skær.

Det med vejret er nok mere en følelse end en realitet, og så dog, ingen kan vel bestride, at der er en sammenhæng eller et sammenspil mellem natur, vejr og mennesker; nok har menneskene først måttet indordne sig under naturen, men ved at blive som den, har de kunnet være med til at forme videre sammen med de kræfter, der oprindeligt var og stadig er.

Jeppé Buhrkall.

Mindeord

Med dyb sorg bringer jeg meddelelse om, at Søren Manicus-Hansen er død. Han var vor elev fra jul og til afslutningen nu i sommer og var søn af Læge Manicus-Hansen og hustru i Aalborg. Ved den tid, Søren blev indmeldt, talte jeg med en mand, som kendte Søren meget godt, og han sagde: Jeg kan glæde Dem med, at De faar en virkelig god elev, stilsfærdig og flink. Netop saadan lærte vi i den korte tid Søren at kende. Vi er meget taknemmelige for, at vi fik lov at faa ham i vor skole og vort hjem. Alle holdt af ham, alle fik vi noget at takke for ved følgeskabet med Søren. Mange gode minder vælder frem ved tanken om ham, baade fra alvorlige og glade stunder.

Vi vil værne om minderne om denne gode dreng. Vi vil ære hans minde.

Hans Jakobsen.

Elevmødet

Elevmødet var som sædvanlig præget af den hyggelige og fornøjelige stemning, som alle gamle elever værdsætter så højt.

Også i år begyndte vi med gudstjeneste i Volstrup kirke, der var helt fyldt. Forstander Jakobsen prædikede over dagens tekst.

Hjemkommen til skolen fik vi kaffe og hilste på gamle og ny venner, hvorefter vi så gymnastik i haven. Pigerne blev ledet af lærerinde Hanne Bisgård og drengene af lærer Harry Schulz.

I gymnastiksalen blev der budt velkommen til skolen af Jakobsen, hvorefter han overdrog ansvaret til mig, og jeg bød velkommen til alle deltagere og til dagens taler, forstander Raahede, Salling ungdomsskole. Han holdt et foredrag, der hed „Signalement af vor tid“, det lyder så klogt, men i virkeligheden var der ikke een, som ikke kunne følge med. Vi var alle meget glade for at høre ham.

Eleverne opførte i år „Jorden rundt i 80 dage“, tilrettelagt af fru Jakobsen; det var et stort og krævende arrangement, og spillet blev gennemført med megen smittende livsglæde. Det blev en virkelig succes.

Der var da også generalforsamling i elevforeningen. Jeg aflagde beretning, og frk. Søndergaard oplæste regnskabet, der balancerede, som det skulle. Der blev så sluttet med et par timers fornøjelig dans.

Jeg vil gerne hermed sende alle gamle elever af vor fælles skole en hjertelig hilsen med ønsket om en glædelig jul.

Juul Højbjerg.

Kære gamle elever.

Som I kan se af elevforeningens regnskab, har vi måttet lægge regnskabsåret om, fordi vi har flyttet skoleåret og dermed elevmøde og generalforsamling. Må jeg endnu engang minde jer om, at alle henvendelser til elevforeningen om adresseforandringer og lignende skal ske til mig personlig.

Jeg vil gerne bringe alle, som glædede mig på min jubilæumsdag ved at sende gaver og hilsener, min hjerteligste tak. *Karen Søndergaard.*

Korte hilsener

I taknemmelighed for al den venlighed jeg mødte og for alle de gode og lyse smil, jeg fik i efteråret, da jeg trængte saa haardt til det, vil jeg gerne give mit bidrag til aarsskriftet med mit stykke om gymnastikken og samtidig ønske alle nuværende elever glædelig jul.

Sofie Buhrkall.

En lille hilsen fra en gammel elev. Jeg havde først 7 aars skolegang i børneskolen i Stidsholt, var derefter et halvt aar i huset og blev saa elev paa Ungdomsskolen. Jeg har saa mange dejlige minder fra den tid, da jeg dygtiggjorde mig paa skolen.

En særlig tak til Jakobsen for den højtidelige og skønne brudevielse den 10. september 1966 i Volstrup Kirke. Jeg har jo faaet den store glæde at blive saa lykkelig gift og faa en god mand. Vi bor i Aalborg, og herfra sender vi de kærligste hilsener og bedste ønsker om alt godt til alle venner fra Stidsholt, særlig fra sommeren 1960.

Tove Rønn (f. Thomsen.)

Nu er det efterhaanden ved at være længe siden, jeg var elev paa Stidsholt Ungdomsskole. Men det er ikke glemt, og jeg vil gerne hermed sende en julehilsen til alle gamle elever, og en særlig hilsen til elever og lærere i vinteren 1960-61.

Ole Petersen.

Julen nærmer sig med raske fjed, og tankerne gaar til mange venner, som man gerne vil sende en julehilsen. Jeg vil gerne sende hilsen med ønsket om en god jul og et godt nytår til alle elever og lærere, jeg kom til at kende i den lange tid, jeg var i Stidsholt (sommeren 1963) og derefter som medhjælper.

Lene Bach.

8 år er nu gået, siden vi var elever på Stidsholt. Meget er sket siden da, både ude i den store verden og inden for vor egen lille kreds. Livet pulserer, små forandringer sker hvert minut. Vi får andre og nye

tanker, vi kommer til at kende nye mennesker. Alt sammen er det med til at skabe vort liv og bygge bro til andre mennesker.

Jeg er lige i øjeblikket i Holland, hvorfra jeg rejser videre med skib til Ægypten, – men som så ofte før går tankerne tilbage til Stidsholt Ungdomsskole og til kammerater og lærere fra sommeren 1958. Til daglig er jeg leder af Røde Kors børnehaven i Brønderslev, hvor jeg begyndte den 1. januar 1966. Her har jeg den store glæde blandt mange andre, at Inge Færchs (nu Christensen) dreng Kaj Ole hver dag kommer her. Inger er sygemedhjælper på sygehuset i Hjøring, men er bosat i Brønderslev, og jeg overbringer hermed hilsen fra hende. En rigtig glædelig jul og ønske om alt godt i det nye år for alle venner fra Stidsholt.

Grete Madsen.

Nu er det et år siden, vi begyndte som elever her på Stidsholt. Vi var selvfølgelig som alle andre spændte på, hvordan det var at være elev. Men det blev glade dage, vi fik på Stidsholt Ungdomsskole, og det blev et godt kammeratskab, og alt dette fik os tre til at fæste os som piger i køkkenet i det følgende år, og nu har vi været her i næsten et halvt år. Om aftenen, når dagens arbejde er slut, samles vi inde i vor dagligstue, og så snakker vi ofte om de elever, vi var sammen med, og om hvad mon han eller hun laver. Vi vil nu, da julen nærmer sig, ønske jer alle en glædelig jul, samt et godt nytår.

Irma, Grethe Birthe og Inger.

Et år er snart gået, siden vi, der i fjor var 10 måneders elever, måtte tage afsked med de første 5 måneders til jul. Vi ventede spændte på, hvem der så skulle afløse dem.

Alle dem, jeg var sammen med i fjor, vil jeg ønske glædelig jul og godt nytår.

Jeg blev også tilbage, da elevholdene rejste, jeg skulle være hos Buhrkalls og passe deres fire raske drenge, indtil jeg kunne begynde uddannelse. Det sker nu til 1. februar, da jeg begynder min elevtid i en børnehave.

Anna-Grethe Holm-Pedersen.

Meddelelser

Elevmødet afholdes efter vor nye skoleordning *næstsidste søndag i maj*, hvis ikke andet meddeles. I 1967 bliver det søndag den 21. maj.

Jubilæumsholdene. Elever fra vinteren 1941–42 og sommeren 1942 indbydes paa elevmødedagen til 25 aars jubilæumsfest med middag paa skolen kl. 11. Send venligst et brevkort en uge før.

Stidsholt-stævnet i Aalborg. Der har været tale om en ændring af dette stævne. Ved elevmødet 21. maj vil der blive taget bestemmelse om eventuel forandring.

Gamle elevers rejse. Meddelelse udsendes sidst paa vinteren til alle elever fra skoleaarene 1965–66 og 1966–67. Elever fra før denne tid bedes selv skrive hertil, hvis de ønsker at deltage. *H. J.*

Aarsskriftet

Ogsaa denne gang indeholder aarsskriftet bidrag fra venner af skolen uanset om de underviser ved skolen eller ej. Jeg takker dem for, at de har villet medvirke til, at vi kunne faa et godt og alsidigt aarsskrift.

Det gælder Sofie Buhrkall, Jeppe Buhrkalls moder. Hun har ledet gymnastik det meste af sit liv, saa hun er i sit emne paa hjemlig grund. Ejler Andersen, vor landbrugslærer i to vintre, er rejst langt af led og sender sin artikel der ude fra. Chr. Dam – ja, alle ældre elever kender Dam, de nyere forstaar ogsaa af hans stykke, at han har levet med i Stidsholt Ungdomsskoles liv paa en enestaaende maade. Randolph Schön, vor revisor og gode ven, har mange af aarsskriftets læsere mødt ved festlige arrangementer paa skolen, naar han glædede os med noget smukt fra musikkens verden.

Som redaktør af aarsskriftet takker jeg for mødet med Stidsholt –. Altsaa, som hidtil, alle medarbejdere hører til inderkredsen.

H. J.

Elevfortegnelse

Skoleaaret 1965-66:

Karen Marie Axelsen, Aalborg.
Anne-Dorte Bertelsen, Hanstholm.
Erik Bæk, Gudum.
John Bøwes, Aarhus.
Anne-Mette Christensen, Kaas.
Anni Christensen, Moseby.
Preben Christensen, Aalborg.
Vibeke Christensen, Skagen.
Margrethe Christiansen, Nr. Uttrup.
Jens Frost Frederiksen, Em.
Grethe Hansen, Ø. Melholt.
Birgit Jensen, Nørresundby.
Harry Jensen, Nr. Uttrup.
Carsten Knudsen, Herlev.
Knud Knudsen, Skagen.
Preben Lauritsen, Hjørring.
John Marcussen, Aalborg.
Ivan Nielsen, Aalborg.
Jutta Nielsen, Voersaa.
Jørgen Nielsen, Sæby.
Lillian Nielsen, Aalborg.
Ulla Ovesen, Raabjerg.
Anna-Grethe Holm-Pedersen, Aars.
Arne Pedersen, Pandrup.
Stig Pedersen, Skagen.
Villy Pedersen, Skagen.
Bente Pedersen, Aalborg.
John Petersen, Aalborg.
Thorbjørn Rieck, Frederikshavn.
Hans Jørgen Risegaard, Argentina.
Inger Schrøder, Kaas.
Annie Stubben, Raabjerg.

Ingerlise Svenningsen, Brønden.
Ella Sørensen, Thorshøj.
Kurt Thomsen, Aalborg.
Ole Thomsen, St. Uggerholt.
Bianca Wittrup, Skive.
Marianne Aaen, Skagen.
Lars-Erik Hansen, Aalborg.
Finn Jacobsen, Skagen.
Ruth Jacobsen, Læsø.
Elsebeth Jensen, Skagen.
Inge-Lise Jensen, Nørresundby.
Jytte Jensen, Sindal.
Susanne Jensen, Aalbæk.
Karin Johansen, Strandby.
Anna Jørgensen, Vildbjerg.
Christian Lyng, Aalborg.
Tove Mikkelsen, Randers.
Anna Marie N. Nielsen, Lendum.
Liss Nielsen, Hoptrup.
Mona Nielsen, Ranum.
Laila Pedersen, Randers.
Linne Rasmussen, Sulsted.
Lene Severinsen, Frederikshavn.
Kurt Skov, Aalborg.
Edel Sørensen, Lendum.
Sonja Sørensen, Birkelse.
Bodil Skov, Frederikshavn.
Jens J. Andersen, Nielstrup.
Lone Andersen, Aalborg.
Bjarne Christensen, Østerild.
Grethe Christensen, Bollehede.
Birthe Clausen, Ulsted.
Peter Dicksen, Sæby.
Bente Gerlach, Aalborg.
Alex S. Hansen, Oue.
Lisa Hansen, Skørping.
Søren Manicus-Hansen, Aalborg.

Else R. Jakobsen, Skagen.
 Alice Juul, Aalborg.
 Anette Melgaard, Stovvorde.
 Bente Nielsen, Aalborg.
 Inger Pedersen, Læsø.
 Jens Pedersen, Frederikshavn.
 Niels Q Pedersen, Ulsted.
 Bjarne Petersen, Læsø.
 Inge-Lise Rasmussen, Aarhus.
 Henning Staub, Hørby.
 Irma Svendsen, Læsø.

LÆRERKREDSEN

Skoleaaret 1965-66

(- efter ansættelsesaar)

Hans Jakobsen.	Frede Povlsen.
Marie Risegaard Jakobsen.	Inga Povlsen.
Karen Søndergaard.	Sofie Jeppesen.
Jeppe Buhrkall.	Harry Schulz.
Grethe Buhrkall.	Hanne Bisgaard.
Aage Hansen.	Else Risgaard.
Ejler Andersen.	

DEN SELVEJENDE INSTITUTION STIDSHOLT UNGDOMSSKOLE

Bestyrelse:

Hans Andersen, Birkelund, Sæby, formand.
 Kristian B. Larsen, Astrup, Hjørring, næstformand.
 Hans Jakobsen, skolens forstander og kasserer.
 Niels Porsborg, Hellevad Præstegaard, Klokkeholm.
 Juhl Højbjerg, Jerslev Østermark, Jerslev J.
 Hans Jensen, Nørgaard, Idskov, Dybvad.
 Knud Pinstrup, Nørre-Is, Nibe.

Regnskab:

Revisor Randolph Schøn, Sæby.

ELEVFORENINGENS BESTYRELSE

Juhl Højbjerg, Jerslev Østermark, Jerslev, formand.
 Edel Jensen, „Titan“, Dannebrogsgade 43, Aalborg, næstformand.
 Karen Søndergaard, Stidsholt, Sæby, kasserer.
 Jeppe Buhrkall, Stidsholt, Sæby.
 Orla Jensen, Ørtoft, Sæby.
 Jørgen Jeppesen, Skibsted, Kongerslev.
 Gerda Osterland Rasmussen, Dybvad.

Regnskab

for året 1. juni 1965 til 30. april 1966.

Indtægt:

Indestående i sparekassen	2.367,34
Indestående på giro	338,79
Kontant beholdning	68,56
Indtægt ved årsskrift (kontant)	586,00
Indtægt ved årsskrift (pr. giro)	6.672,00
Renter	104,96
	10.137,65

Udgift:

Årsskrifter og konvolutter	4.160,04
Frimærker	2.564,50
Annoncer	449,94
Gaver til skolen og forstanderen	357,50
Blanketter m. m.	50,06
Indestående i sparekassen	2.069,87
Indestående på giro	177,37
Kontant beholdning	308,37
	10.137,65

Stidsholt, den 15. maj 1966.

Karen Søndergaard.

Ovenstående regnskab er dags dato eftersat og intet fundet at bemærke.

Sæby, den 20. maj 1966.

Chr. Dam. Gerda Sørensen.